

UNIVERZITA KARLOVA
EVANGELICKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA
EKUMENICKÝ INSTITUT

Leuenberský synod v ČR

bakalářská diplomová práce

Aleš Zapletal, Ph.D.

vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Martin Vaňáč, Ph.D.

Praha 2020

Slibuji, že při jednání a rozhodování tohoto synodu se budu řídit svědectvím Božího slova v Písmu, pozorně naslouchat bratřím a sestrám z druhých církví a dbát toho, co slouží k budování společenství a k jednotě Kristova těla.

slib delegáta leuenberského synodu v ČR

Johance, Ivaně, Dalimilovi a Jendovi
s bratrskou láskou v Kristu a přátelskou úctou
a s vděčnou vzpomínkou na prof. ThDr. Pavla Filipiho (1936-2015)

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem tuto práci sepsal samostatně na základě citovaných zdrojů.

V Českých Budějovicích dne 30. června 2020.

Aleš Zapletal

Abstrakt

Bakalářská práce se zabývá leuenberským synodem v ČR, ekumenickou platformou sdružující denominace, které přijaly Leuenberskou konkordii (Církev bratrská, Církev československá husitská, Českobratrská církev evangelická, Evangelická církev metodistická, Slezská církev evangelická augsburského vyznání). Synod vznikl v roce 2000, jeho zasedání se konají každé dva roky a každá denominace je zastoupena čtyřmi delegáty.

První kapitola práce představuje širší kontext problematiky zhodnocením historicko-teologického významu Leuenberské konkordie jako dokumentu, na jehož základě synod vznikl. Druhá kapitola se zabývá prvním zasedáním synodu v roce 2000, jeho statutem a jednacím řádem a dokumenty, které byly na tomto synodu přijaty. Třetí kapitola uvádí následující zasedání synodu a zaměřuje se vždy na téma zasedání, důležité dokumenty nebo rozhodnutí synodu. Rovněž jsou uvedena jména zvolených předsedů a místopředsedů. Čtvrtá kapitola nabízí vlastní autorovu reflexi činnosti synodu ve dvou desetiletích jeho existence a navrhuje možnosti, jak ji rozvíjet v dalších letech.

Práce je založena na odborné teologické a historicko-teologické literatuře, církevním tisku, dokumentech leuenberského synodu v ČR a konzultacích se současnými či bývalými představiteli synodu.

Klíčová slova (abecedně): Církev bratrská, Církev československá husitská, Českobratrská církev evangelická, ekumenismus, Evangelická církev metodistická, Leuenberská konkordie, Pavel Filipi, protestantismus, Slezská církev evangelická augsburského vyznání

Abstract

Czech Leuenberg Synod

The thesis deals with the Czech Leuenberg Synod, an ecumenical assembly of denominations that signed the Leuenberg Agreement (Church of the Brethren in the Czech Republic, Czechoslovak Hussite Church, Church of Czech Brethren, Methodist Church, Silesian Church of the Augsburg Confession). The Synod was formed in 2000. The meetings of the Synod take place every other year and each denomination is represented by four delegates.

The first chapter introduces the historical and theological importance of the Leuenberg Agreement as the basic document of the Synod. The second chapter deals with the first meeting in 2000, its statutes and the documents approved on this meeting. The third chapter describes the following meetings and focuses on the topic of each meeting, important documents and/or decisions of the Synod. This chapter includes also the names of the Synod presidents and vice-presidents. The fourth chapter is a reflection of the twenty years of the existence of the Synod and it introduces several suggestions for the future work.

The thesis is based upon theological and historical-theological literature, church press, documents of the Czech Leuenberg Synod and consultations with the current or former representatives of the Synod.

Key words (in alphabetical order): Church of the Brethren in the Czech Republic, Czechoslovak Hussite Church, Church of Czech Brethren, Ecumenism, Leuenberg Agreement, Methodist Church, Pavel Filipi, Protestantism, Silesian Church of the Augsburg Confession

Obsah

Úvod	5
Historicko-teologický význam Leuenberské konkordie	8
První leuenberský synod v ČR (2000)	15
Následující synody (2002-2018)	19
Otázky pro přítomnost i budoucnost	24
Závěr – Dále po ekumenickém chodníku	30
Bibliografie	33
Résumé en français	38
Summary in English	39
Příloha č. 1 – Statistika denominací leuenberského společenství v ČR	40
Příloha č. 2 – Přehled synodu leuenberských církví v ČR	41

Biblické citáty a zkratky biblických knih jsou uváděny ve znění Českého ekumenického překladu podle vydání z roku 2009.

Úvod

Synod leuenberského¹ společenství (leuenberský synod) v ČR je platformou pro dialog a spolupráci denominací² působících na území státu, které se přihlásily k Leuenberské konkordii (známá též pod názvem Konkordie reformačních církví v Evropě). Jsou to (v abecedním pořadí) tyto denominace: Církev bratrská (CB), Církev československá husitská (CČSH), Českobratrská církev evangelická (ČCE), Evangelická církev metodistická (ECM) a Slezská církev evangelická augsburského vyznání (SCEAV). Tyto denominace se na základě Leuenberské konkordie vzájemně plně uznávají za součásti církve Kristovy. Díky tomu si umožňují společenství kazatelny a stolu Páně. Zároveň jsou si vědomy závazku společně vydávat svědectví o Kristu jako Pánu církve a sloužit Bohu i lidem. Jsou také připraveny se jedna druhé zodpovídat ze svých rozhodnutí.³ Posláním leuenberského synodu je být prostorem komunikace mezi nimi. Zde se „otevírají jedna druhé, vydávají si vzájemně počet ze svých rozhodnutí, projevují ochotu dát se poučít, poradit si, dát se napomenout, varovat, realizují své společenství s druhými církvemi, podírají se, společně rozhodují o hranicích přípustné rozdílnosti“.⁴

Leuenberský synod má za sebou dvě desetiletí existence a činnosti. Předkládaná práce chce nabídnout souhrnný přehled díla, které bylo vykonáno, a zároveň reflexi možností do dalších let. Tomuto zaměření odpovídá členění na kapitoly.

První kapitola zasazuje problematiku do širších souvislostí historicko-teologickým zhodnocením významu Leuenberské konkordie jako základu existence synodu. S ohledem na stručnost výklad nepojednává o celém dějinném vývoji od roztržky v evropské reformaci v první polovině 16. století po přijetí konkordie v roce 1973. Nejedná se ani o podrobný rozbor obsahu konkordie. Cílem je vystihnout, jaké místo konkordie má v historicko-teologickém vývoji církve, zvláště s ohledem na jeho nynější etapu, totiž „ekumenický věk“ (za tento termín vděčíme Martinu Wernischovi, který jej užívá ve výkladu k edici *Knihy svornosti*⁵). Tato kapitola vychází z odborné teologické a historicko-teologické literatury. Velmi přínosné jsou zde práce Pavla Filipiho, zvláště jeho pojednání o ekumenických vztazích v ČR (*Po ekumenickém chodníku*) a eklesiologie (*Církev a církev*). Hojně citujeme též edici leuenberských dokumentů *Na cestě k jednotě*,

¹ Přídavné jméno „leuenberský“ píšeme ve všech případech takto, bez g. Starší způsob pravopisu „leuenberský“ pouze v titulech literatury či článků.

² Slovem „denominace“ označujeme jednotlivé instituční útvary církve Kristovy. Používáme je ve významu srovnatelném se slovem „jednota“, jak je užívala stará Jednota bratrská. Slovem „církve“ pak zcela ve shodě s Jednotou bratrskou označujeme celé ekumenické společenství křesťanů, církev obecnou. (Viz Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*, s. 7.) V přímých citacích je namnoze slovo „církve“ užíváno ve smyslu „denominace“. Tento způsob respektujeme a v jednotlivých případech na něj neupozorňujeme, není-li to třeba v zájmu srozumitelnosti. Názvy denominací uvádíme v každé kapitole alespoň jednou plným názvem, jinak zkratkou.

³ Statut a jednací řád společného synodu církví leuenberského společenství v České republice, s. 1.

⁴ http://www.leuenberg.cz/?page_id=178 (zobrazeno 25. února 2020).

⁵ Ema SUCHÁ – Martin WERNISCH (eds.), *Knihy svornosti*, s. 664.

kteřou připravil právě Pavel Filipi. Je ostatně vzácné, že v našem výkladu pracujeme s dílem teologa, který byl důležitým činitelem ekumenického hnutí v ČR, velkým znalcem ekumenické teologie a rovněž hlavním iniciátorem vzniku leuenberského synodu v ČR a jeho prvním (dlouholetým) předsedou.⁶ Monografie Petera Neunera (*Ekumenická teologie*) a článek Martina Vaňáče (Snahy o smíření v ekumenickém dialogu) hodnotí Leuenberskou konkordii v souvislosti s jinými projekty ekumenické spolupráce. Autor si váží jejich pohledu tím spíše, že v obou případech se zde římská katolická církev zabývá protestantskou iniciativou a hodnotí ji kladně. V obecnější rovině ovlivnili naše uvažování o ekumeně a ekumenické teologii Bernhard Lohse (*Epochy dějin dogmatu*), Horst Georg Pöhlmann (*Kompendium evangelické dogmatiky*) a Jaroslav Vokoun (*Sondy do současné luterské teologie*). Právě posledně jmenovaný autor přináší kritičtější pohled na ekumenické hnutí, který se ukázal jako potřebný korektiv našeho zaujetí. Doplnkové poznatky v této kapitole pocházejí z církevního tisku a z e-mailových konzultací.

Druhá a třetí kapitola jsou zaměřeny na jednotlivá zasedání synodu leuenberského společenství v ČR. Druhá se samostatně věnuje prvnímu synodu v roce 2000. Přibližuje obsah tří dokumentů, které zde byly přijaty – statut a jednací řád synodu, dohodu o vzájemném zastupování v diaspoře a prohlášení o mezidenominačních sňatcích. Na výkladu o statutu a jednacím řádu se zároveň ukazuje, jak je jednání synodu organizováno. Třetí kapitola potom prochází další synody, počínaje druhým v roce 2002 a konče desátým v roce 2018. U každého synodu je zaznamenáno datum a místo konání, včetně hostitelské denominace, téma jednání, důležitá rozhodnutí či doporučení, jména zvolených funkcionářů (předsedy a dvou místopředsedů). Obě kapitoly vycházejí převážně z materiálů leuenberského synodu, dostupných elektronicky, a ze článků v církevním tisku (zvláště časopisu ČCE *Český bratr*). Velikou pomocí zde byla také možnost konzultovat některé věci s lidmi, kteří se na činnosti synodu podíleli nebo stále podílejí. Jedná se totiž o nedávné události (z hlediska historické vědy jde o současnost), o nichž literatura doposud nepojednala. Pokrytí jednotlivých synodů zdroji informací je různé, přesto snad lze o jejich průběhu získat alespoň základní představu.

Čtvrtá kapitola je pokusem kriticky reflektovat činnost synodu, zvláště některá rozhodnutí. Cílem je nabídnout – autor doufá, že užitečnou – zpětnou vazbu po dvou desetiletích práce i otevřít výhled do následujícího období. Více se zamýšlíme nad dohodou o vzájemném zastupování v diaspoře, která se pro leuenberské společenství v ČR jeví jako klíčová. Současně není jisté, do jaké míry je v jednotlivých denominacích vůbec známa. V reflexi uvádíme také několik námětů, které by synod mohl přinést v budoucnosti. Některé z nich vyplývají ze dřívějších jednání synodu, jiné z naší vlastní úvahy nad věcí. V této kapitole jsou také citovány názory na leuenberský synod, které poskytli zástupci jednotlivých denominací. Autor jim prostřednictvím elektronické komunikace položil tři otázky: 1. Co soudíte o dosavadní práci leuenberského synodu? Lze jej považovat za úspěšný projekt? – 2. Za nejdůležitější rozhodnutí synodu lze považovat dohodu o vzájemném zastupování v diaspoře, která byla přijata v roce 2000 na prvním synodu. Jak hodnotíte její uplatňování ve své denominaci? (Nejde mi o analýzu, ale o Váš názor.) Jak vidíte možnosti

⁶ Ivana BENEŠOVÁ, Po ekumenickém chodníku (recenze), in: *Český bratr* (dále *ČB*), č. 2, 2009, s. 37; <http://www.leuenberg.cz/?p=303> (zobrazeno 4. dubna 2020).

dohody do budoucna? – 3. Jak by se podle Vás měla v dalších letech vyvíjet spolupráce v českém leuenberském společenství? Popřípadě, jakými tématy by se synod měl na dalších zasedáních zabývat? – Odpovědi na otázky jsou začleněny přímo do výkladu.

Děkuji bratru Martinu Vaňáčovi za vedení práce a konzultace. Dále děkuji za poskytnutí informací a názorů těmto bratrům a sestrám: Ladislavu Benešovi, Pavlovi Černému, Daniele Hamrové, Janě Křížové, Petru Rausovi, Janu Roskovcovi a Marku Říčanovi. Dalimilu Staňkovi děkuji za zprostředkování kontaktu. Všem jmenovaným děkuji za krásnou a vstřícnou ekumenickou komunikaci a spolupráci. S velkou úctou a vděčností vzpomínám na pana profesora, bratra Pavla Filipiho, který dal podnět ke vzniku leuenberského synodu. Děkuji také své milé manželce Áje, rodičům, bratrům a přátelům za rozličnou podporu. Děkuji milostivému Bohu, svému Pánu a Spasiteli Ježíši Kristu. Kéž i tato práce poslouží k jeho slávě mezi námi a k užitku mým bližním.

Kapitola I

Historicko-teologický význam Leuenberské konkordie

Podle německého luterského teologa Bernharda Lohseho je otázka jednoty církve ve 20. století stejně významná, „jako [...] bylo v uplynulých epochách učení o Trojici, christologie, učení o hříchu a o milosti či otázka ospravedlnění člověka.“⁷ Toto století je z hlediska dějin církve, teologie a věrouky nápadně rozvojem spolupráce mezi jednotlivými denominacemi Kristovy církve v ekumenickém hnutí. V kontextu obecných dějin – obou světových válek a posléze bipolárního rozdělení světa – se v církvi rozvinulo a prohloubilo úsilí o jednotu, započaté na konci století předchozího. Církev vstoupila do „ekumenického věku“,⁸ jež Pavel Filipi charakterizuje takto: „Skončily bohdá doby náboženských válek, za námi jsou i doby vášnivých polemik, hledáme, co je nám všem jako křesťanům společné a kde můžeme jednat ruku v ruce.“⁹ Ekumenické hnutí položilo nově důraz na to, co jednotlivé denominace spojuje. Americký římskokatolický teolog Alan Schreck zdůrazňuje: „Pro křesťany dnes je obzvláště důležité, aby si uvědomili, že to, co máme společné – naše společná křesťanská víra, dědictví a poslání – je mnohem důležitější než cokoli, co nás rozděluje.“¹⁰ Jak píše Bernhard Lohse, „vzájemné pojitko bylo novým způsobem nalezeno v přiznání ke společnému Pánu Ježíši Kristu.“¹¹ Podobně Jan Milíč Lochman soudí, že „jedním z hlavních motivů ekumenického hnutí“ bylo „znovuobjevení „královské vlády Kristovy““.¹² Ekumenické hnutí je tedy důsledkem rozpoznání, že Kristova církev stojí na jednom základě, na Kristu samotném. On je „úhelným kamenem“ stavby církve, která je „[v] něm [...] pevně spojena a roste v chrám, posvěcený v Pánu.“ (Ef 2,20-21) Ježíš Kristus je základem církve, který nemůže být nahrazen žádným jiným (1K 3,11).¹³

Existující rozdíly mezi denominacemi nelze popírat, to by znamenalo narušení identity každé z nich. K tomu připomíná Jaroslav Vokoun, že s „konfesijní identit[ou]“ jsou „spojen[é] emocionáln[i] a iracionáln[i] vrst[vy] v člověku“.¹⁴ Narušování této identity by bylo bolestné a pro mnohé křesťany nepřijatelné. Rozdíly ale nemohou společný základ v Kristu znehodnotit ani zneplatnit závazek ke spolupráci a společnému svědectví světu (Mt 28,19-20). Písmo svaté ostatně počítá s vnitřní rozmanitostí církve Kristovy – apoštol Pavel ji vyjadřuje obrazem těla, které „je jedno, ale má mnoho údů“ (1K 12,12). Soudíme, že to lze aplikovat i na jednotlivé denominace. Rozdíly mezi nimi byly také postupným vývojem uznány jako pozitivní, právě

⁷ Bernhard LOHSE, *Epochy dějin dogmatu*, s. 198.

⁸ Ema SUCHÁ – Martin WERNISCH (eds.), *Knihy svornosti*, s. 664.

⁹ Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*, s. 7.

¹⁰ Alan SCHRECK, *Katolíci – čemu opravdu věří?*, s. 9.

¹¹ Bernhard LOHSE, *Epochy dějin dogmatu*, s. 197.

¹² Jan Milíč LOCHMAN, *Krédo*, s. 103.

¹³ Horst Georg PÖHLMANN, *Kompendium evangelické dogmatiky*, s. 354; Jan Milíč LOCHMAN, *Krédo*, s. 213.

¹⁴ Jaroslav VOKOUN, *Sondy do současné luterské teologie*, s. 109.

jako projevy rozmanitosti, které mohou vést ke vzájemnému obohacování.¹⁵ Jednota církve je však Boží vůlí a je třeba, aby křesťané byli „zakotveni v jednom Duchu“, vedli „jednou myslí zápas ve víře v evangelium“ (Fp 1,27) a usilovali „zachovat jednotu Ducha, spojení svazkem pokoje.“ (Ef 4,3) Sám Ježíš Kristus, Pán církve, si její jednotu přál a modlil se za ni – aby církev odrážela jednotu, která je v Bohu, a dosvědčovala ji celému světu (J 17,20-21). Ekumenické hnutí žije z důvěry, že pro všechny denominace platí – i v jejich rozdílech – apoštolské ujištění: „Jedno tělo a jeden Duch, k jedné naději jste byli povoláni; jeden je Pán, jedna víra, jeden křest, jeden Bůh a Otec všech, který je nade všemi, skrze všechny působí a je ve všech.“ (Ef 4,4-6)

Ekumenické hnutí přineslo vznik různých platform spolupráce mezi denominacemi a tradicemi; jmenujme několik příkladů. Na celosvětové úrovni je to Světová rada církví, která vznikla v roce 1948. V Evropě působí Konference evropských církví (založená v roce 1959) a podobné regionální rady pracují i na jiných kontinentech (viz poznámku). Existují také ekumenické rady na úrovni jednotlivých států (například v Československu vznikla v roce 1955; současná Ekumenická rada církví (ERC) v ČR je její nástupnickou organizací).¹⁶ Rady fungují na principu federativní jednoty, v němž se samostatné denominace spojují k plnění společných úkolů. Ne všechny přitom plně uznávají ostatní členy rad jako součásti Kristovy církve (například proto, že jim chybí apoštolská sukcese).¹⁷

Tím se dostáváme k samotné Leuenberské konkordii, která je jednou z platform ekumenické spolupráce v Evropě. Po téměř dvaceti letech přípravných porad byla vyhlášena v březnu 1973 ve švýcarském Leueningu, odkud má svůj název. Je plodem a potvrzením sblížení mezi denominacemi, které vzešly z německé (luterské) a švýcarské reformace.¹⁸ Dále se k ní připojily i „příbuzné předreformační církve valdenských a českých bratří“¹⁹ a později Církev československá husitská (CČSH) a evropská metodisté. V dnešní době se k Leuenberské konkordii hlásí většina reformačních denominací v Evropě a také několik denominací mimo Evropu (v Argentině a v Ekvádoru). Všechny – v současnosti je jich 94 – tvoří (volné) Společenství evangelických církví v Evropě (do roku 2003 se používal název Leuenberské společenství).²⁰ Celkem sdružují asi 50 milionů křesťanů.²¹ Přijetím konkordie „vyhlásily [...] plné vzájemné společenství“, což znamená, jak vysvětluje Pavel Filipi, že „na základě shody v podstatných věcech se [...]

¹⁵ Martin VAŇÁČ, *Snahy o smíření v ekumenickém dialogu*, s. 19.

¹⁶ Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*, s. 16-19. – Vedle Konference evropských církví působí ve světě tyto regionální ekumenické rady (konference): Všeafrikácká konference církví (All Africa Conference of Churches, 1963), Tichomořská konference církví (Pacific Conference of Churches, 1966), Karibská konference církví (Caribbean Conference of Churches, 1973), Asijská křesťanská konference (Christian Conference of Asia, 1973; tato konference byla založena už v roce 1957 pod názvem Východoasijská křesťanská konference, East Asia Christian Conference), Rada církví na Středním východě (Middle East Council of Churches, 1974), Rada církví Latinské Ameriky (Consejo Latinoamericano de Iglesias, 1982). Viz Huibert van BEEK (ed.), *A Handbook of Councils and Churches*, s. 93.

¹⁷ Pavel FILIPI, *Církev a církve*, s. 158-159; Bernhard LOHSE, *Epochy dějin dogmatu*, s. 202.

¹⁸ Pavel FILIPI, *Z Marburku na Leuenberg*, in: *ČB*, č. 3, 2013, s. 4.

¹⁹ Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě*, s. 9.

²⁰ Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*, s. 19; Leuenberg/Nové jméno, in: *ČB*, č. 17, 2003, s. 11; leuenberg.eu/about-us/member-churches/ (zobrazeno 7. září 2019); <https://www.leuenberg.eu/about-us/> (zobrazeno 14. dubna 2020). – Název je často uváděn německou zkratkou GEKE (Gemeinschaft Evangelischer Kirchen in Europa).

²¹ Jiří HOFMAN, *Zasedal synod leuenberských církví v ČR*, in: *ČB*, č. 1, 2019, s. 5.

vzájemně uznaly za údy jedné církve Kristovy.“²² Jejich zástupci se jednou za 5-6 let scházejí na valném shromáždění, které rozhoduje o „hlavních programových liniích“ Společenství. V mezičase je řídí třináctičlenná rada v čele s tříčlenným předsednictvem a sekretariát ve Vídni.²³

Jedná se o užší společenství, než je výše uvedená federativní jednota, z níž nevyplývá plně vzájemné uznání. Denominace usilují „o sjednocení v konstitutivních znacích jednoty.“ Tím se míní zejména „[e]ucharistická vzájemnost“ (možnost společně slavit večeři Páně – srov. 1K 10,16-17), která ovšem „předpokládá elementární shodu ve víře a v učení, včetně uznání úřadů.“²⁴ Na význam eucharistické vzájemnosti pro jednotu církve Kristovy upozorňuje Jaroslav Vokoun: „[...] pro lokální církev je společenství s ostatními nutné k tomu, aby byla v plnosti církvi [...]. Právě eucharistie umožňuje partikulárnímu Božímu lidu spojení s univerzálním Božím lidem.“²⁵ Stejně tak je ovšem třeba uvést jednotu ve zvěstování evangelia, apoštolské zvěsti o Ježíši Kristu, která utváří život církve (srov. Sk 2,41-47; Ga 1,6-9). Zvěstování evangelia a vysluhování svátostí ostatně nelze oddělovat.²⁶ Současně si denominace v tomto užším společenství plně ponechávají svou samostatnost – „historickou podobu, [...] zvláštní řády, [...] vyznání, [...] ordinaci k duchovnímu úřadu, ano i [...] právo na samostatné rozhodování ve věcech víry a praxe“.²⁷ Nedochozí k jejich „instituční[mu] a organizační[mu] splynutí [...] v jeden vyšší útvar“,²⁸ jako je tomu v modelu organické jednoty (z několika doposud samostatných denominací vzniká jedna nová s vlastní konfesí, řádem a strukturou).²⁹ Nicméně platí, že členství v tomto společenství znamená „závazek solidarity ve štěstí i neštěstí (1K 12,26), ochotu naslouchat pozorně hlasu z ostatních údů společenství, vzít jej vážně ve vlastních rozhodovacích procesech, vystavit se i bratrské kritice a varování z této strany, překonávat mentalitu principu „nevměšování do vnitřních věcí“.“³⁰

V Leuenberské konkordii je dosaženo jednoty, jak ji chápala reformace – její podmínkou je právě shoda ve zvěstování evangelia a ve vysluhování svátostí, o které hovoříme výše.³¹ Základem je „společné pochopení evangelia“ jako „poselství o Ježíši Kristu, který je spasením světa v naplnění zaslíbení, daných lidu Staré smlouvy.“ Konkordie přijímá „společné přesvědčení reformačních konfesí, že výlučné prostřednictvím spásy v Ježíši Kristu je středem Písma svatého a zvěst o ospravedlnění jakožto zvěst o

²² Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě*, s. 6.

²³ Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*, s. 20; <https://www.leuenberg.eu/about-us/> (zobrazeno 14. dubna 2020).

²⁴ Pavel FILIPI, *Církev a církve*, s. 161.

²⁵ Jaroslav VOKOUN, *Sondy do současné luterské teologie*, s. 28.

²⁶ *Tamtéž*, s. 83-84.

²⁷ Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*, s. 19.

²⁸ Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě*, s. 6.

²⁹ Pavel FILIPI, *Církev a církve*, s. 159-160. – Příkladem organické jednoty je vznik Jihoindické církve (Church of South India) spojením anglikánů, kongregacionalistů a metodistů v roce 1947. Viz Bernhard LOHSE, *Epochy dějin dogmatu*, s. 200.

³⁰ Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*, s. 20.

³¹ Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě*, s. 9. Srov. Jan Milíč LOCHMAN, *Krédo*, s. 214; Daniel L. MIGLIORE, *Víra usilující rozumět*, s. 252; Jaroslav VOKOUN, *Sondy do současné luterské teologie*, s. 83. – Peter Neuner upozorňuje na význam reformačního pochopení jednoty (jak je zakotveno v článku VII Augsburského vyznání) pro průběh přípravných rozhovorů před vyhlášením konkordie. Viz Peter NEUNER, *Ekumenická teologie*, s. 159-160.

*svobodné Boží milosti [je] měřítkem všeho zvěstování církve.*³² Toto pochopení luteráni a reformovaní sdíleli dávno před vyhlášením Leuenberské konkordie.³³ Milosrdný Bůh ospravedlňuje a přijímá hříšného člověka pouhou svou milostí (*sola gratia*) – nebo, chceme-li, láskou – zjevenou v plnosti v Božím Synu Ježíši Kristu (*solus Christus* – J 3,16; Ř 3,24; 1J 2,2; 4,9-10). Člověk přijímá Boží milost pouhou vírou (*sola fide* – Ř 1,17; Ef 2,8). Úplným a dostačujícím svěděním o tom je Písmo svaté (*sola Scriptura*), které je základem církevního zvěstování i normou křesťanské víry a života.³⁴ V posledu jde o vyznání, že „[c]írkev spočívá jen na svém základě Ježíši Kristu, který ji shromažďuje a vysílá příklonem své spásy ve zvěstování a ve svátostech.“³⁵ Taková shoda je teologicky relevantní pro jednotu církve. Nejde o – řečeno s německým luterským teologem Horstem Georgem Pöhlmannem – „jednotu jen kvůli jednotě“, ale o „jednotu kvůli pravdě“. Uznávají-li dvě denominace Krista „jako jediný základ spásy [...], pak jsou [...] jedno.“ Pöhlmann výslovně zmiňuje Leuenberskou konkordii jako mezník v dosažení jednoty v tomto smyslu mezi luterány a reformovanými. Po vyhlášení konkordie „už neexistují [...] žádné rozdíly“, které by je skutečně rozdělovaly.³⁶

Společné pochopení evangelia znamená uznání, že ve druhé denominaci se nezvěstuje nějaké „jiné evangelium“ (Ga 1,8-9). Mohu zde slyšet tutéž „radostnou zvěst o Božím království“ (L 8,1), totéž „Slovo života“ (1J 1,1), totéž „slovo pravdy, evangelium o svém spasení (Ef 1,13) jako v té, jejímž jsem členem. A to platí, jakkoli je druhá denominace odlišná svou liturgií, spiritualitou, teologickou tradicí nebo v dalších aspektech. Praktickým důsledkem je vyhlášení „společenství „kazatelny a stolu Páně““. To znamená, jak vysvětluje Pavel Filipi, „možnost slavit společně eucharistickou bohoslužbu, přijímat večeři Páně v kterékoli církvi tohoto společenství a kázat v ní Boží slovo. Odlišnosti v pojetí církevního řádu, kázně, úřadu, ve vnější podobě bohoslužby apod., ač nadále existují, nejsou v tomto ohledu žádnou překážkou.“³⁷ Společenství kazatelny a stolu Páně „zahrnuje i vzájemné uznání ordinace a umožňuje intercelebraci.“³⁸

Společné pochopení evangelia je také základem shody v někdejších sporných otázkách mezi luterány a reformovanými. Spory kolem večeře Páně, christologie a predestinace „od reformace znemožňovaly společenství mezi luterskými a reformovanými církvemi a vedly ke vzájemným odsudkům“. Tato minulost ovšem není popírána, zavržována ani zlehčována, ale brána vážně.³⁹ Ostatně, zabýváme-li se pojetím sporných otázek u jednotlivých velkých reformátorů (zejména Martina Luthera, Oldřicha Zwingliho a Jana Kalvína), zjišťujeme, že pro své učení měli závažné biblické a teologické důvody.⁴⁰ Denominace ovšem přijetím konkordie vyhlašují, že někdejší odsudky nevyjadřují jejich dnešní pozici a neznamenají překážku pro vzájemné společenství. U sporných otázek je konkrétně uvedeno, co vyplývá ze společného pochopení

³² Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě*, s. 10-11.

³³ Srov. Peter NEUNER, *Ekumenická teologie*, s. 159.

³⁴ Daniel L. MIGLIORE, *Víra usilující rozumět*, s. 45.

³⁵ Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě*, s. 9.

³⁶ Horst Georg PÖHLMANN, *Kompendium evangelické dogmatiky*, s. 355.

³⁷ Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě*, s. 6.

³⁸ *Tamtéž*, s. 13.

³⁹ *Tamtéž*, s. 11-12.

⁴⁰ Srov. např. Bernhard LOHSE, *Epochy dějin dogmatu*, s. 140-146 a 156-157, kde autor srovnává pojetí večeře Páně a jeho christologické souvislosti u uvedených tří reformátorů.

evangelia, a je tedy nosné pro luterskou i reformovanou tradici.⁴¹ Lze říci, že dosažením společného pochopení evangelia konkordie využila potenciál k jednotě, který byl v obou tradicích obsažený v prvních letech reformace. Bernhard Lohse připomíná, že se tehdy objevily „mnohé pokusy o dosažení jednotné evangelické církve“, které však neuspěly, přinejlepším „skončily na půli cesty.“⁴² Na tomto místě je není možné uvést a komentovat. Připomeňme však alespoň, že například Jan Kalvín počátkem čtyřicátých let 16. století usiloval o sblížení s jinými proudy reformace. Podepsal Augsburské vyznání ve znění z roku 1540, tzv. Augustanu variatu. Její stoupence nepovažoval za členy jiné církve, než byl sám. O teologické sjednocení reformace usilovali v té době i další její představitelé jako Martin Bucer, Filip Melancthon, později též luterán Jakob Andrea.⁴³

Společné pochopení evangelia nicméně neznamená popření svébytnosti tradic zúčastněných denominací. Konkordie sama odmítá, že by byla novou konfesí. Platnost jednotlivých konfesijních vyznavačských spisů není jejím přijetím zrušena. Ovšem právě pochopení pro závažnost konfesijních specifik a právo každé denominace na vlastní konfesijní identitu patří k silným stránkám modelu vzájemného uznání.⁴⁴ Ostatně, jak si všimá německý katolický odborník na ekumenickou teologii Peter Neuner, pokus „o formulaci nového, společného vyznání víry nebo obsáhlého konsensu, přijatého všemi stranami [...] by se sotva setkal s úspěchem.“ Stejně tak „změn[a] konfesí, či [...] odvolání vzájemných doktrinárních odsudků v nich obsažených [...] by se stěží prosadilo.“⁴⁵

Je pravda, že leuenberské společenství, jak píše Martin Vaňáč, má i své kritiky. Ti „vytýkají nedostatečné svědectví o společném poslání křesťanů ve světě nebo kladou otázku, zda taková podoba je dostatečným vyjádřením viditelné jednoty, ke které by křesťané měli směřovat.“ Nelze však pominout, že „Leuenberská konkordie vedla ke konkrétním důsledkům v podobě reálně existujícího společenství církvi“, zatímco „jiné projekty, usilující o překonání historických rozdělení, byly v tomto ohledu méně úspěšné.“⁴⁶ Peter Neuner počítá Leuenberskou konkordii mezi úspěchy ekumenické diskuse, do „řad[y] výsledků, které je možné hodnotit jako průlomové“ a „které by pro sjednocování křesťanů mohly mít rozhodující význam.“⁴⁷ Podle něj „má model rozvinutý Leuenberskou konkordii velký význam pro ekumenu.“⁴⁸ K tomu lze poznamenat, že Leuenberská konkordie se nechápe jako cíl o sobě, ale má na zřeteli také úkol „sloužit ekumenickému společenství všech křesťanských církví.“⁴⁹ Tento přesah se ukázal například ve výše zmíněném připojení ČČSH v roce 1994 a evropských metodistů v roce 1997. Projevuje se i v účasti baptistických denominací na činnosti leuenberského společenství, ač zatím nejsou jeho plnými členy. Model,

⁴¹ Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě*, s. 12-13.

⁴² Bernhard LOHSE, *Epochy dějin dogmatu*, s. 154.

⁴³ Pavel FILIPI, *Hostina chudých*, s. 81; Bernhard LOHSE, *Epochy dějin dogmatu*, s. 154; Ema SUCHÁ – Martin WERNISCH (eds.), *Kniha svornosti*, s. 44-46; Martin WERNISCH, *Reformátor Martin Luther*, s. 94.

⁴⁴ Pavel FILIPI, *Církev a církve*, s. 161; Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě*, s. 14.

⁴⁵ Peter NEUNER, *Ekumenická teologie*, s. 161.

⁴⁶ Martin VAŇÁČ, *Snahy o smíření v ekumenickém dialogu*, s. 20.

⁴⁷ Peter NEUNER, *Ekumenická teologie*, s. 158.

⁴⁸ *Tamtéž*, s. 161.

⁴⁹ Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě*, s. 15.

který Leuenberská konkordie rozvinula, později využili také protestanté v USA (Formula of Agreement, 1997) a na Blízkém východě (Amman Declaration, 2006).⁵⁰

Závěrem našeho krátkého historicko-teologického hodnocení Leuenberské konkordie je třeba se vyslovit k jejímu významu pro církve v českých zemích. V následující kapitole na to navážeme výkladem o leuenberském synodu v ČR. K unii luteránů a reformovaných tu došlo několik desetiletí před vyhlášením konkordie, již v roce 1918, kdy vznikla Českobratrská církev evangelická (ČCE). Do jedné denominace se spojily české (českojazyčné) sbory někdejší Evangelické církve augsburského vyznání (luterské) a Evangelické církve helvétského vyznání (reformované). Zároveň se denominace přihlásila k tradici české reformace. Reformované sbory přitom tvořily většinu, což určilo její charakter. Sjednocení se netýkalo sborů německých a polských, které vytvořily samostatné denominace, v obou případech luterské. ČCE byla díky svému charakteru unionované denominace od počátku příznivým prostředím pro podporu ekumenických snah.⁵¹ Její zástupci (František Mrázek Dobiáš, Jiří Otter) se později podíleli na vzniku textu Leuenberské konkordie. Není divu, že ČCE konkordii přijala ihned v roce 1973, kdy byla vyhlášena, a to jako jedna z prvních denominací vůbec.⁵² Snad ji lze označit přímo za jednu ze zakládajících denominací, jak uvádí Jiří Otter.⁵³

Aspekt sjednocení mezi luterskou a reformovanou denominací tedy v českém prostředí nehrál takovou roli, jako v jiných zemích, kde tyto denominace působí samostatně.⁵⁴ Přijetí konkordie však sblížilo unionovanou evangelickou denominaci a další, které vyrůstají z reformačních tradic a zároveň je rozvíjejí svébytnými způsoby – zvláště evangelikální tradicí.⁵⁵ Církev bratrská (CB) je evangelikální denominací, která navazuje na reformovanou tradici (jak dokládá její dřívější název Svobodná církev reformovaná). V dnešní době integruje tzv. nový evangelikalismus, jeho starší (probuzeneckou) podobu i charismatické či neocharismatické prvky.⁵⁶ K Leuenberské konkordii se připojila nejpozději v roce 1976.⁵⁷ Církev československá husitská (ČČSH) vznikla odštěpením od římskokatolické církve v roce 1920 a postupným vývojem se přihlásila k české reformaci a k protestantismu. Lze říci, že je v českém prostředí obdobou anglikánské církve – svým vznikem, pojetím jako „národní církev“ i středovou pozicí mezi římskými

⁵⁰ Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*, s. 19-20.

⁵¹ Pavel FILIPI, *Křesťanstvo*, s. 177-178; Pavel MAREK, *Církevní krize na počátku první Československé republiky*, s. 9-12; Gerhard FREY-REININGHAUS, *Otevřená Bible*, in: *ČB*, č. 13, 2008, s. 13.

⁵² Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě*, s. 5; Miloš ŠOUREK, *Osmnáctý synod*, in: *ČB*, č. 6, 1973, s. 88-89; *Ze světa církví*, in: *ČB*, č. 3, 1974, s. 43.

⁵³ Jiří OTTER, *Třetí valné leuenberské shromáždění*, in: *ČB*, č. 5, 1981, s. 73.

⁵⁴ Jiří OTTER, *Stanovisko ke Konkordii reformačních církví*, in: *ČB*, č. 2, 1973, s. 24. Srov. <https://www.leuenberg.eu/about-us/member-churches/> (zobrazeno 7. září 2019).

⁵⁵ Zdeněk VOJTÍŠEK, *Jediný Bůh*, in: *Brána*, č. 8-9, 2019, s. 14-15.

⁵⁶ Zdeněk R. NEŠPOR – Zdeněk VOJTÍŠEK, *Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice*, s. 36-37 a 211-213; Pavel ČERNÝ, *Fenomén evangelikalismu ve světě*, s. 2; Zdeněk VOJTÍŠEK, *Jediný Bůh*, in: *Brána*, č. 8-9, 2019, s. 15.

⁵⁷ Jiří OTTER, *Užší společenství evangelických církví*, in: *ČB*, č. 8, 1976, s. 119. – V tomto článku z podzimu 1976 je CB uvedena jako jedna ze tří denominací v Československu, které Leuenberskou konkordii přijaly. Přesný rok se nepodařilo zjistit – konzultováno s Pavlem Černým, teologem z CB, který se dlouhodobě zabývá ekumenickou spoluprací. Viz e-mailová konzultace s Pavlem Černým, 13. května 2020.

katolíky a protestanty. Leuenberskou konkordii přijala v roce 1994, čímž potvrdila svou blízkost k protestantům.⁵⁸ Evangelická církev metodistická (ECM) je místním společenstvím (výroční konferencí) světové Spojené metodistické církve (United Methodist Church). Její tradice, metodismus, začala jako probuzenecké hnutí v anglikánské církvi v 18. století a do českého prostředí se dostala v období mezi světovými válkami. V dnešní době je ECM evangelikálním společenstvím, podobně jako CB. Vedle vlastního metodismu má také zde vliv tzv. nový evangelikalismus.⁵⁹ K Leuenberské konkordii se ECM hlásí od roku 1997, kdy ji přijalo sedm evropských centrálních konferencí Spojené metodistické církve. (ECM je součástí Centrální konference střední a východní Evropy.)⁶⁰ A konečně Slezská církev evangelická augsburského vyznání (SCEAV) se hlásí k luterství (jak svědčí její název) a zároveň je formována pietismem a probuzenectvím, které se v ní rozvíjely zvláště na počátku 20. století („těšínský zázrak“). Současně je specificky určena územní vazbou na Těšínské Slezsko, poměrně malé území přibližně o délce 100 km a šířce 40 km na severovýchodě ČR (ač její aktivity přesahují i jina).⁶¹ Leuenberskou konkordii přijala v roce 1978, nebo nejpozději počátkem roku 1979.⁶²

Vzájemné společenství těchto pěti denominací, vyhlášené přijetím Leuenberské konkordie, je tedy velmi pestré. A to přesto, že (podle údajů ze sčítání obyvatelstva v roce 2011) představuje jejich členstvo jen něco málo přes 100 tisíc osob, pouhé jedno procento všeho obyvatelstva ČR.⁶³ Setkávají se zde různé konfesní tradice a jejich kombinace (luterství, reformovaná tradice, metodismus, specifické důrazy české reformace), různé podoby zbožnosti (pietismus, probuzenectví, „nový“ evangelikalismus), různé formy církevního zřízení, respektive jejich kombinace (episkopální, synodně-presbyterní i kongregačně-presbyterní). Toto společenství výstižně ukazuje pestrost a šíři, do jaké se v průběhu staletí rozvinulo reformační křesťanství. Dokládá také, že „*leuenberský model*“ společenství mezi denominacemi je jednotou „*ve smířené různosti*“.⁶⁴

⁵⁸ Pavel FILIPI, *Křesťanstvo*, s. 174-176.

⁵⁹ Zdeněk R. NEŠPOR – Zdeněk VOJTÍŠEK, *Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice*, s. 331-341; Pavel ČERNÝ, Fenomén evangelikalismu ve světě, s. 2; Miloš HÜBNER, Rozhovor důrazů, in: *ČB*, č. 9, 2004, s. 18.

⁶⁰ Iva KVĚTONOVÁ – Ondřej MACEK – Lenka RIDZOŇOVÁ (eds.), *Vždyť se mnou jsi ty...*, s. 117; <https://www.leuenberg.eu/about-us/member-churches/> (zobrazeno 7. září 2019).

⁶¹ Antonín PLACHÝ, Rozhovor s biskupem Slezské církve evangel. a. v. Vladislavem Volným, in: *ČB*, č. 1, 2000, s. 8; *Zásady Slezské církve evangelické a. v.*, s. 5; <https://www.sceav.cz/cs/historie/item/879-stru%C4%8Dn%C3%A1-historie-slezsk%C3%A9-c%C3%ADrkve-evangelick%C3%A9-a-v> (zobrazeno 7. června 2020).

⁶² E-mailová konzultace s Markem Řičanem, 12. května 2020.

⁶³ Náboženská víra obyvatel podle výsledků sčítání lidu, tab. 2. – Tabulkový přehled statistických údajů o denominacích viz v příloze č. 1.

⁶⁴ Jan ROSKOVEC, *O leuenberském modelu církevního společenství*, s. 1.

Kapitola II

První leuenberský synod v ČR (2000)

Ustavení synodu leuenberského společenství v ČR znamenalo krok novým směrem k prohloubení spolupráce mezi denominacemi, které již dříve přijaly Leuenberskou konkordii. Příprava byla zahájena v devadesátých letech. Hlavní impuls přišel z Českobratrské církve evangelické (ČCE), „duchovním otcem“ projektu byl Pavel Filipi. Iniciativa vyplynula z „přesvědčení, že „společenství církví“ má zvláštní povahu“⁶⁵ (viz předchozí kapitolu). V listopadu 1996 přijal synod ČCE doporučení, aby byl iniciován národní leuenberský synod. O dva roky později schválil synod ČCE jeho statut a jednací řád, který se stal podkladem pro jednání s ostatními denominacemi leuenberského společenství. Oproti dnešnímu stavu bylo tehdy širší, zahrnovalo rovněž Jednotu bratrskou (JB) a Slovenský evanjelický zbor a. v. v Praze. Také tyto dvě denominace měly na synod vyslat své zástupce.⁶⁶ Počítalo se s tím, že národní synody budou ustaveny také v jiných státech a že posléze se sejde i synod celoevropský. Na této úrovni se do té doby konala pouze valná shromáždění a po-rady skupin projednávajících určitá témata. V ostatních státech nicméně národní synody zorganizovány nebyly a ani celoevropský synod se nesešel. Český synod tudíž (až do současnosti) zůstal osamělým experimentem.⁶⁷

Při přípravě ustavení leuenberského synodu v ČR bylo možno navázat na již existující užší vztahy mezi denominacemi na národní úrovni. Církev bratrská (CB), ČCE, Evangelická církev metodistická (ECM), JB a Slezská církev evangelická augsburského vyznání (SCEAV) od počátku devadesátých let spolupracovaly ve Sdružení evangelických církví. V jeho rámci denominace umožňovaly interkomunii, vzájemně uznávaly ordinaci a shodovaly se v pojetí křtu.⁶⁸ Shoda mohla vycházet z Leuenberské konkordie, ke které se tyto denominace hlásily (kromě ECM, ta ji přijala až později – viz předchozí kapitolu). Blízký vztah měly také ČCE a Církev československá husitská (CČSH), které v roce 1991 uzavřely dohodu o vzájemném uznání křtu a interkomunii. Lze zmínit rovněž dvoustranné kontakty ČCE a SCEAV a nesmíme zapomenout ani na podporu Vladislava Volného, od roku 1991 biskupa SCEAV, který usiloval o ekumenickou otevřenost své denominace.⁶⁹

⁶⁵ Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*, s. 20.

⁶⁶ Miroslav BROŽ, 29. synod v půli cesty, in: *ČB*, č. 18, 1996, s. 5; Matěj OPOČENSKÝ, Profil synodu ČCE po roce 1990, s. 72-73; Lydie ROSKOVCOVÁ, 29. synod končí – 30. synod je za dveřmi!, in: *ČB*, č. 18, 1998, s. 4.

⁶⁷ Jan ROSKOVEC, O leuenberském modelu církevního společenství, s. 3; Miroslav BROŽ, Druhé zasedání 30. synodu ČCE, in: *ČB*, č. 10, 2000, s. 14; Pavel FILIPI, Z Marburku na Leuenberg, in: *ČB*, č. 3, 2013, s. 4; Gerhard FREY-REININGHAUS, Otevřená Bible, in: *ČB*, č. 13, 2008, s. 12.

⁶⁸ Sdružení evangelických církví, in: *ČB*, č. 3, 1991, s. 47; Sdružení evangelických církví, in: *ČB*, č. 8, 1992, s. 127.

⁶⁹ Dojednání mezi Církví československou husitskou a Českobratrskou církví evangelickou, in: *ČB*, č. 1, 1992, s. 14; Antonín PLACHÝ, Rozhovor s biskupem Slezské církve evangel. a. v. Vladislavem Volným, in: *ČB*, č. 1, 2000, s. 8; Zástupci Ústřední rady CČSH a synodní rady ČCE, in: *ČB*, č. 18, 1998, s. 13.

První zasedání synodu se konalo 17. a 18. listopadu 2000 ve sboru ČCE Praha-Vinohrady. Svě zástupce zde měly také JB a Slovenský evanjelický zbor a. v. v Praze. Předsedou synodu byl zvolen Pavel Filipi,⁷⁰ místopředsedy Hana Tonzarová (CČSH) a Jan Waclawek (SCEAV).⁷¹ Byl přijat statut a jednací řád synodu, stanovující jeho složení, obsah a rámec jednání, složení a funkci předsednictva, pravidla jednání, usnášení a financování jednotlivých zasedání.⁷² Podobu tohoto základního dokumentu navrhl Pavel Filipi. Bral přitom ohled zejména na rovnost denominací, které jsou na synodu zastoupeny, ať jsou jakkoli velké. Jeho cílem bylo, „aby nedocházelo k tomu, že slabší a menší bude přehlasován větším. To nepovažoval za příliš demokratické.“⁷³ Vzhledem k rozdílné velikosti zastoupených denominací byl tento ohled klíčový.

Synod je tvořen zástupci jednotlivých denominací, kteří jsou voleni jejich orgánem s rozhodovací pravomocí (synodem, sněmem, výroční konferencí). Každá denominace vysílá delegaci o čtyřech zástupcích, přičemž alespoň dva mají být tzv. laici (členové církve bez zvláštního pověření k duchovenské službě). Každá delegace zvolí mezi sebou jednoho zástupce do předsednictva synodu, jehož mandát trvá od zasedání, pro které bylo zvoleno, do zasedání následujícího. Úkolem předsednictva je svolat příští zasedání synodu, shromažďovat návrhy a podněty pro jednání a řídit zasedání. K jednání jsou jako hosté bez hlasovacího práva zváni církevní představitelé z ČR (bez ohledu na to, zda jejich denominace přísluší k leuenberskému společenství), zahraniční hosté, představitelé křesťanských institucí (jako je například Diakonie) a též teologové a jiní odborníci na projednávané otázky.⁷⁴ Podle statutu se má synod sejít nejméně jednou za čtyři roky (dále uvidíme, že se ustálil dvouletý interval). Zasedání svolává předsednictvo synodu nejpozději šest měsíců předem. Místo a termín jsou vždy stanoveny na předchozím zasedání. Synod se schází na pozvání jedné z denominací v některém jejím sboru. V roli „hostitele“, s nímž souvisí také úhrada nákladů za zasedání, se denominace postupně střídají. Jednání jsou podle statutu veřejná, jestliže synod nerozhodne jinak. Synod pracuje v bohoslužebném rámci. Na začátku nebo na konci zasedání se v „hostitelském“ sboru slaví společná večeře Páně a jednotlivé části jednání jsou zahajovány krátkou pobožností.

Obsahem jednání jsou návrhy a podněty, které jednotlivé denominace podaly předsednictvu synodu. Lhůtou pro podání jsou dva měsíce před konáním zasedání. Návrhy a podněty mohou vzejít také z rozpravy během zasedání samého, v tom případě o jejich projednání rozhoduje předsednictvo. Rozprava má být otevřena ke každému projednávanému návrhu či podnětu. Teprve po ní je možno přistoupit ke hlasování o rozhodnutí. Rozpravu řídí předsednictvo, které má zvláště dbát na to, aby dostatečný prostor k vyjádření měli i delegáti z řad tzv. laiků.⁷⁵ Důraz na rozpravu je vyjádřením otevřenosti leuenberského společenství a odkazuje k závazku „pokračovat ve vzájemných věroučných rozhovorech“, který je formulován v Leuenberské konkordii.⁷⁶ Hlasování je tajné při rozhodování o obsazení funkcí (zvláště předsedy a dvou místopředsedů synodu, kteří jsou voleni z řad členů předsednictva) a ve všech případech, kdy o to požádají

⁷⁰ Leuenberský synod v České republice, in: ČB, č. 17, 2000, s. 13.

⁷¹ E-mailová konzultace s Danielou Hamrovou, 15. června 2020.

⁷² Statut a jednací řád společného synodu církví leuenberského společenství v České republice, s. 1-2.

⁷³ Ladislav BENEŠ, Prof. ThDr. PAVEL FILIPI, s. 56.

⁷⁴ Statut a jednací řád společného synodu církví leuenberského společenství v České republice, s. 1.

⁷⁵ Tamtéž, s. 1-2.

⁷⁶ Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě*, s. 14.

alespoň čtyři delegáti. V ostatních případech se hlasuje veřejně. K přijetí rozhodnutí stačí nadpoloviční většina hlasů. Delegatione jedné z denominací může požádat o to, aby pro přijetí byla zapotřebí dvouřetinová většina. Při rovnosti hlasů musí být znovu otevřena rozprava k příslušnému bodu, případně je tento bod odložen na příští zasedání synodu. Klíčové je, že rozhodnutí, které má být pro zúčastněné denominace závazné, podléhá schválení jejich orgánu s rozhodovací pravomocí. To znamená, že synod sám vůči denominacím rozhodovací pravomocí nedisponuje. (Je zde plně zachován model vzájemného uznání, denominace nedelegují pravomoc na společný orgán.)⁷⁷

Součástí statutu a jednacího řádu synodu je také slib delegáta, který byl rovněž přijat na prvním zasedání. Jeho znění citujeme jako motto práce, ale stojí za to je na tomto místě připomenout: „*Slibuji, že při jednání a rozhodování tohoto synodu se budu řídit svědectvím Božího slova v Písmu, pozorně naslouchat bratřím a sestrám z druhých církví a dbát toho, co slouží k budování společenství a k jednotě Kristova těla.*“⁷⁸ Slib zakotvuje tři důležité hodnoty, které mají určovat jednání synodu: uznání Boží autority dosvědčené v Bibli, vzájemná pozornost a vstřícnost zúčastněných, úsilí o společenství založené v Kristu. Znění slibu odkazuje k apoštolské výzvě: „*Budme pravdiví v lásce, ať ve všem dorůstáme v Krista. On je hlava, z něho roste celé tělo, pevně spojené klouby navzájem se podpírajícími, a buduje se v lásce podle toho, jak je každé části dáno.*“ (Ef 4,15-16)

Vedle statutu a jednacího řádu byl na prvním zasedání synodu v listopadu 2000 přijat doporučený formulář pro ekumenickou bohoslužbu na připomenutí křtu a křestního závazku. Tato bohoslužba, doporučená po vzoru římskokatolické tradice, by se mohla konat o „ekumenické neděli“ v září.⁷⁹ Jejím smyslem je zdůraznit „*pouto křtu, jež platí přes hranice církví a konfesí. Skutečnost, že křest je mezi církvemi vzájemně uznáván, vytváří vzácnou příležitost vyjádřit to i v radostné společné bohoslužbě.*“⁸⁰ Tato ekumenická bohoslužba zajisté nemá být omezena jen na denominace tvořící leuenberské společenství.

Rovněž byla přijata dvě usnesení, zaměřená na upevnění společenství mezi zúčastněnými denominacemi, a to Dohoda mezi církvemi leuenberského společenství o vzájemném zastupování v diaspoře a Prohlášení o sňatcích členů církví leuenberského společenství. Obě usnesení vzešla z návrhu synodu ČCE.⁸¹

Věnujme se nyní blíže dohodě o vzájemném zastupování. Prakticky upravuje a upřesňuje, jakou podobu má mít společenství kazatelny a stolu Páně na úrovni jednotlivých sborů. Základem dohody, který je zakotvený v Leuenberské konkordii, je „*vzájemné uznání pověření ke službě (ordínace), vzájemn[á] výměn[a] kazatelů a možnost konat společné bohoslužby.*“ Dohoda umožňuje, že se člen jedné denominace „*smí bez dalších podmínek či omezení*“ podílet na životě místního sboru jiné denominace, která je členem leuenberského společenství. Přitom má (pochopitelně) respektovat její řády. Především jde o možnost

⁷⁷ Jan ROSKOVEC, O leuenberském modelu církevního společenství, s. 3; Statut a jednací řád společného synodu církví leuenberského společenství v České republice, s. 2.

⁷⁸ Statut a jednací řád společného synodu církví leuenberského společenství v České republice, s. 1.

⁷⁹ Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*, s. 29-30. – V římskokatolické církvi se závazek křtu obnovuje v rámci velikonoční liturgie. Viz Alan SCHRECK, *Katolíci – čemu opravdu věří?*, s. 110.

⁸⁰ Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*, s. 30. – Formulář, jež leuenberský synod přijal, viz *Tamtéž*, s. 70-74.

⁸¹ Matěj OPOČENSKÝ, Profil synodu ČCE po roce 1990, s. 73.

účastnit se bohoslužeb, včetně vysluhování večere Páně (případně „*rozdíly v pojetí svátostné kázně*“ mezi denominacemi mají být „*řešeny v kontextu sboru, kde je věřící členem*“).

Dále je zde doporučení, aby katechetická shromáždění (biblické hodiny, výuku dětí apod.), které pořádá denominace působící v daném místě, využívali i členové těch denominací, jež tam nepůsobí. To se týká i přípravy ke křtu a ke konfirmaci. V tomto případě dohoda stanovuje, že denominace, které byli katechumeni z jiné denominace svěření, má respektovat jejich preference a nevyvíjet na ně „*žádný nátlak ve věci místa, termínu či podmínek křtu či konfirmace. Tyto záležitosti budou řešeny individuálně dohodou zúčastněných obcí (sborů)*.“ Katechumeni tedy mohou využívat předkřestního vyučování, které je v místě dostupné, a zároveň tím nejsou nijak vázáni ke vstupu do sboru denominace, jež jim vyučování poskytuje.⁸² Vzájemné zastupování se může uplatnit také v oblasti pastorační, přičemž je třeba „*dbát řádů platných v církvích, kde je pastorovaný členem*.“ O zastupování se mají představitelé sborů vzájemně informovat.⁸³ Eucharistická pohostinnost leuenberského společenství se díky této dohodě rozšiřuje o další oblasti církevního života.

K reflexi dohody o vzájemném zastupování v diaspoře se vrátíme ve čtvrté kapitole. Všimněme si nyní ještě Prohlášení o sňatcích členů církví leuenberského společenství. Stanovuje, že denominace bezpodmínečně uznávají každé manželství, které mezi sebou uzavřou členové dvou různých denominací leuenberského společenství (manželství „smíšené“⁸⁴). V pastorační snoubenců se má zdůrazňovat zaslíbení a závazek křesťanského manželství jako takového, ale nemá být na snoubence vyvíjen nátlak ohledně příslušnosti ke konkrétní denominaci. Snoubenci se mohou sami rozhodnout, ve kterém sboru se bude konat svatební obřad (případně požehnání již uzavřeného manželství). Doporučuje se ovšem, aby obřad vykonali kazatelé obou denominací, ke kterým snoubenci patří. Také se ponechává svoboda rodičům, ve které denominaci nechají pokřtít své děti (přičemž je třeba respektovat řád příslušné denominace). Doporučuje se ovšem, aby se rodina účastnila církevního života v jednom sboru, pokud je to možné, a to „*tam, kde byly [dětí] pokřtěny nebo kde se ke křtu připravují*.“ Prohlášení o sňatcích vyjadřuje postoj leuenberského společenství, „*že vnitřní soudržnost a duchovní prospěch rodiny uprostřed Kristova lidu [...] by neměl[o] být omezován[o] hlediskem příslušnosti k tomu či onomu církevnímu útvaru*.“⁸⁵

⁸² Dohoda mezi církvemi leuenberského společenství o vzájemném zastupování v diaspoře, s. 1.

⁸³ Tamtéž, s. 2.

⁸⁴ Pavel Filipi upozorňuje na to, že tento pojem není příliš vhodný pro označení manželství dvou křesťanů. Jako výstižnější uvádí (poněkud kostrbaté) vyjádření „*manželství partnerů různé konfesní příslušnosti*“ a (dle mého názoru velmi vhodné) „*ekumenické manželství*“. Viz Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*, s. 35.

⁸⁵ Prohlášení o sňatcích členů církví leuenberského společenství, s. 1.

Kapitola III

Následující synody (2002-2018)

Podle statutu synodu leuenberského společenství v ČR se zasedání mají konat nejméně jednou za čtyři roky (viz předchozí kapitolu). Druhé zasedání se ovšem uskutečnilo již v roce 2002 a dále se ustálil dvouletý interval.⁸⁶ V roce 2002 se synod sešel 8.-9. listopadu na pozvání Církve československé husitské (CČSH) v Brně. Zahajovací bohoslužba se konala ve sboru v Botanické ulici, jednání poté pokračovalo ve školicím středisku CČSH v ulici Lipové. Oproti prvnímu zasedání se nezúčastnila delegace Slovenského evangelického sboru a. v. v Praze. Předsedou byl podruhé zvolen Pavel Filipi, místopředsedy se stali Jana Křížová z Evangelické církve metodistické (ECM) a Jan Morávka zastupující Slezskou církev evangelickou augsburského vyznání (SCEAV). Zástupkyně rakouské delegace Hannelore Reiner předala dokument „Příspěvek církví LS [Leuenberského společenství, pozn. A.Z.] v Rakousku k porozumění mezi Českou republikou a Rakouskem“. Vznik dokumentu byl dán perspektivou plánovaného vstupu ČR do Evropské unie. Dále byla projednána zpráva z valného shromáždění Společenství evangelických církví v Evropě (GEKE) v Belfastu, z níž vyplynula diskuse nad postavením protestantů a nad misijní úlohou církve v Evropě. Delegáti obdrželi dokument „Církev a Izrael“, který byl přijat v Belfastu, a prohlášení 30. synodu Českobratrské církve evangelické „O vztahu křesťanů a židů“. S oběma dokumenty měli seznámit své denominace. Rovněž byly ustaveny dvě pracovní skupiny (komise): jedna k autoritě a výkladu Bible a druhá k ordinaci kaplanů (armádních, vězeňských apod.) a k jejich pověření ke službě.⁸⁷

Třetí synod se konal 5.-6. listopadu 2004 v Plzni ve sboru ECM. Potřetí zvolil svým předsedou Pavla Filipiho, místopředsedy byli zvoleni Jan Valeš zastupující Církev bratrskou (CB) a Lydie Votrubcová z Jednoty bratrské (JB).⁸⁸ Byly přijaty výsledky práce komisí a komise pro výklad Bible byla pověřena další činností. Synod rozpoznal potřebu jmenovat další komise – k misii v sekulární společnosti a k závažným, kontroverzním otázkám (vztah církve k islámu a k homosexualitě). Vyslovil rovněž doporučení, aby k ordinaci v jednotlivých denominacích byli k aktivní účasti zváni zástupci ostatních denominací leuenberského společenství, působí-li v daném místě.⁸⁹

Třetí synod byl posledním, na němž byla zastoupena JB. Na následující zasedání nevyslala tato denominace delegaci. Rozhodla se totiž ukončit plné členství v synodu leuenberského společenství a nadále mít pouze statut pozorovatele. Synod na to reagoval dopisem, v němž „sdělil, že s lítostí přijal zprávu“ o rozhodnutí vedení JB, že však „nadále počítá s účastí“ jejich zástupců, kteří „budou na synody zváni jako

⁸⁶ Tabulkový přehled jednotlivých zasedání (včetně prvního) viz v příloze č. 2.

⁸⁷ 2. synod Leuenberského společenství církví v ČR, in: *ČB*, č. 17, 2002, s. 9; Odpověď rakouským církvím, in: *ČB*, č. 13, 2004, s. 21; E-mailová konzultace s Danielou Hamrovou, 15. června 2020.

⁸⁸ E-mailová konzultace s Danielou Hamrovou, 15. června 2020.

⁸⁹ Lydie ROSKOVCOVÁ, Synod leuenberského společenství v ČR, in: *ČB*, č. 17, 2004, s. 7.

vítání hosté“. Hlavním tématem čtvrtého synodu (24.-25. listopadu 2006, v Praze ve sboru CB na Smíchově) byla misie, přesněji řečeno „*specifické podmínky (a úskali) misijněevangelizační práce v českých zemích v dnešní době*“.⁹⁰ Toto téma vyplynulo z dokumentu GEKE „Evangelicky evangelizovat“, který vznikl od roku 2002 a byl vydán v dubnu 2006.⁹¹ K tématu proslovil přednášku Pavel Černý (CB), přední český odborník na misiologii.⁹² Synod doporučil, aby se denominace vzájemně informovaly o misijních aktivitách a projektech „*a podnítily spolupráci na úrovni místní či regionální*“.⁹³ Na podnět CB bylo projednáno rovněž téma registrovaného partnerství (v roce 2006 byl v ČR přijat příslušný zákon), přesněji řečeno, „*zda různé přístupy a různá praxe církví v této věci jsou takové povahy, aby měly destruktivní dopad na společenství našich církví*“.⁹⁴ Také zde synod vyzval, aby se denominace navzájem informovaly o svém postupu a rozhodnutích. Předsedou byl počtvrté (naposledy) zvolen Pavel Filipi, místopředsedy Jana Křížová a podruhé v řadě Jan Valeš.⁹⁴

Pátý synod se sešel 28.-29. listopadu 2008 na pozvání SCEAV ve Smilovicích u Českého Těšína.⁹⁵ Hlavním tématem byla diakonie, čemuž byl také věnován úvodní referát Pavla Filipiho. V následných rozhovorech ve skupinách se delegáti zabývali čtyřmi tematickými okruhy: vztahem instituce diakonie a instituce církve; možným napětím mezi požadavkem na profesionalitu a požadavkem na křesťanský charakter služeb diakonie; otázkou spolupráce diakonie s jinými subjekty (církevními i sekulárními), které poskytují sociální služby; vztahy s partnerskými organizacemi v zahraničí.⁹⁶ Z rozhovorů vyplynul především návrh oživit někdejší Diakonii v ČR, „*kteřá by mohla být koordinátorem aktivní spolupráce a komunikační platformou v oblasti vymezení polí působnosti*“.⁹⁶ Na to navazoval druhý návrh, „*aby se Diakonie v ČR stala nositelem společného projektu [...], jehož náplní by byla aktuální diakonická a sociální témata, výměna zkušeností mezi národními i mezinárodními partnery, společné semináře [...], tvorba potřebných dokumentů a vytvoření sítě spolupráce v jednotlivých oblastech*“.⁹⁶ Součástí návrhu bylo, aby Diakonie v ČR v budoucnu působila jako „*zastřešující organizace, poskytující nadstavbové servisní a poradenské služby*“ a aby vznikl systém „*podpory diakonické práce ve východní Evropě*“ jako pomoc „*těm, kdo pracují v podmínkách obtížnějších*“.⁹⁶ K tomuto návrhu se ještě vrátíme v reflexi v následující kapitole. Dodejme, že Pavel Filipi po osmi letech skončil ve funkci předsedy synodu. Pátý synod zvolil za novou předsedkyni dosavadní místopředsedkyni Janu Křížovou. Místopředsedy se stali Daniel Heller (ČCE) a Jan Ciešlar (SCEAV).⁹⁷

⁹⁰ Pavel FILIPI, Zasedal 4. synod Leuenberského společenství církví v ČR, in: *ČB*, č. 14, 2006, s. 6.

⁹¹ Evangelicky evangelizovat, s. 1.

⁹² Pavel ČERNÝ, Misijní podoba církve dnes, s. 1.

⁹³ Pavel FILIPI, Zasedal 4. synod Leuenberského společenství církví v ČR, in: *ČB*, č. 14, 2006, s. 6.

⁹⁴ Tamtéž, s. 6-7. – Zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství nabyt účinnosti k 1. červenci 2006. Viz <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115> (zobrazeno 23. května 2020).

⁹⁵ Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*, s. 21.

⁹⁶ Vedením církví Leuenberského společenství a ústředím jejich Diakonií, s. 1.

⁹⁷ Tamtéž, s. 2; E-mailová konzultace s Danielou Hamrovou, 15. června 2020. – Každá denominace zastoupená na leuenberském synodu v ČR má svou diakonii: Diakonie CB, Diakonie ČCE, Diakonie CČSH, Diakonie ECM, Slezská diakonie. Diakonie v ČR vznikla v devadesátých letech jako mezidenominační platforma. Její činností byla zejména příprava rozdělení finanční pomoci evropské i světové ekumeny pro jednotlivé diakonie v českých zemích. Snaha rozšířit náplň o společnou, ekumenickou teologickou reflexi diakonie nebyla úspěšná a organizace zanikla krátce po

Pátým synodem leuenberského společenství se již v hostitelství vystřídal všechny denominace, a proto se následující zasedání uskutečnilo opět na pozvání ČCE. Konalo se ve sboru v Praze-Nuslích 5.-6. listopadu 2010. Jana Křížová byla znovu zvolena předsedkyní synodu, místopředsedy se stali znovu Jan Ciešlar a nově Jan Roskovec (ČCE). Hlavním tématem byla „Výchova k pevným vztahům“, k čemuž proslovil přednášku Pavel Raus, vedoucí katedry pastorační teologie Evangelikálního teologického semináře v Praze.⁹⁸ Synod také přijal návrh ČCE (konkrétně Ladislava Beneše a Pavla Filipiho), aby vznikl společný sborník biblických úvah na každý den (jako mezidenominační obdoba příručky *Na každý den*, kterou tradičně vydává ČCE). Sborník měl vyjít v roce 2013 u příležitosti 40. výročí vyhlášení Leuenberské konkordie.⁹⁹ Následující sedmý synod (23.-24. listopadu 2012, Praha) vyslovil tomuto projektu další podporu. Pověřil předsednictvo jednáním s vedeními denominací o přípravě sborníku i pro léta 2014 a 2015. Nemělo tedy jít jen o jednorázovou akci na jubilejní rok 2013.¹⁰⁰

Sedmý synod se sešel na pozvání CČSH. Páteční (23. listopadu) zahájení včetně slavnostní bohoslužby se konalo v budově ústřední rady této denominace v Praze-Dejvicích, sobotní jednání potom v Centru Mana v Praze-Vršovicích. Hlavním tématem synodu byla bohoslužba. Přednášku o liturgické práci v evropském leuenberském společenství proslovila Adél Dávid, referentka pro liturgii vídeňského ústředí společenství. Další přednáška, spojená s panelovou diskusí, se týkala dokumentu „Bleibe in der Zeit“, který byl přijat na valném shromáždění ve Florencii. Synod zvolil předsedou Jana Roskovce, zatímco dosavadní předsedkyně Jana Křížová byla zvolena místopředsedkyní. Druhým místopředsedou byl potřetí za sebou zvolen Jan Ciešlar.¹⁰¹ Synod upozornil na zřízení svých webových stránek (www.leuenberg.cz), které byly spuštěny v roce 2011. Také se usnesl vydat tiskem sborník klíčových textů evropského leuenberského společenství v českém překladu. Sborník měl být vydán v následujícím roce ke 40. výročí vyhlášení Leuenberské konkordie.¹⁰² Toto usnesení se však nerealizovalo.¹⁰³

Ke 40. výročí nicméně vyšel výše uvedený sborník biblických úvah na každý den pod názvem *Společné čtení na každý den*. Sborník v tomto roce nahradil příručku *Na každý den* (vydávanou ČCE).¹⁰⁴ Pavel Filipi o tom v časopise ČCE *Český bratr* napsal: „*Písmo svaté je základním pravidlem víry a života [...]. Nabízí se tedy příležitost, aby křesťané různé církevní příslušnosti tomu dali výraz i tím, že se budou ve víře i v životě každý den posilovat četbou těchž textů a úvahou o nich. Vzájemnost, která mezi nimi existuje, bude posílena vědomím, že totéž povzbuzení, napomenutí, zaslíbení oddílu Bible provází toho dne jejich bratry a sestry přes hranice církevních útvarů.*“¹⁰⁵ Ke 40. výročí se také (na pozvání ČCE a předsednictva leuenberského synodu)

roce 2000. Viz Pavel HANYCH, Nemůžeme jim říkat o Bohu, když jim nenabídneme chleba, in: *ČB*, č. 7, 2010, s. 36.

⁹⁸ http://www.ekumenickarada.cz/in/1983/probeh1_6_synod_ceskych_cirkvi_leuenberskeho_spolecenstvi (zobrazeno 24. května 2020).

⁹⁹ Synodní rada, in: *ČB*, č. 7, 2010, s. 20.

¹⁰⁰ Ze synodu leuenberského společenství církví 2012, s. 1.

¹⁰¹ Kristýna MLÝNKOVÁ, Naše církev hostila 7. synod církví leuenberského společenství, in: *Český zápas*, 2012, č. 50, s. 1; <http://www.leuenberg.cz/?p=229> (zobrazeno 16. dubna 2020).

¹⁰² Ze synodu leuenberského společenství církví 2012, s. 1; <http://www.leuenberg.cz/?p=51> (zobrazeno 1. června 2020).

¹⁰³ E-mailová konzultace s Janem Roskovcem, 27. června 2020.

¹⁰⁴ E-mailová konzultace s Ladislavem Benešem, 13. června 2020.

¹⁰⁵ Společné čtení na každý den 2013, in: *ČB*, č. 11, 2012, s. 48.

konala slavnostní bohoslužba 16. června 2013 v brněnském Červeném kostele J. A. Komenského. Kázáním na text J 17,20-23¹⁰⁶ posloužil generální tajemník evropského leuenberského společenství Michael Bünker. Zdůraznil jednu z klíčových hodnot společenství, jednotu v různosti: „*Božím slovem jsme osloveni každý jednotlivě, ve vsí rozmanitosti a různorodosti, a zároveň jsme jeden Boží lid. Právě ta různost nás spojuje. Jednota skrze různost a obráceně různost v jednotě.*“¹⁰⁷ Při slavnostní bohoslužbě zpíval pěvecký sbor SCEAV z Karviné a brněnský ekumenický sbor.¹⁰⁸ Předseda leuenberského synodu v ČR Jan Roskovec proslovil krátkou přednášku o leuenberském modelu společenství mezi denominacemi.¹⁰⁹ Na okraj výkladu lze zmínit, že jubilejní rok 2013 byl z hlediska spolupráce denominací, které jsou zastoupeny na leuenberském synodu, významný i dalšími akcemi. V září se konaly velké oslavy 400. výročí posledního vydání Bible kralické, na jejichž organizaci se podílely CČSH, ČCE a SCEAV.¹¹⁰ Počátkem prosince pak byla zřízena společná komise CČSH a ČCE pro přípravu oslav 600. výročí mistra Jana Husa.¹¹¹

V roce 2014 vydalo leuenberské společenství sborník biblických úvah na každý den pod názvem *Denní čtení*. Základem úvah se stala *Hesla Jednoty bratrské*. Podle Ladislava Beneše v předchozích letech pod názvem *Denní čtení* vycházely biblické úvahy ECM, která nyní název přenechala mezidenominačnímu sborníku. ČCE v roce 2014 od projektu oficiálně odstoupila a vrátila se k vydávání svého sborníku *Na každý den*. Autoři z jejích řad do sborníku *Denní čtení* v roce 2014 nepřispěli a neúčastnili se ani autoři z CČSH, kteří se opět připojili v roce 2015. Synodní rada ČCE poté doporučila jednotlivcům, aby se projektu i nadále účastnili, a tak se připojili v roce 2016. Sborník od té doby vychází každý rok až do současnosti.¹¹²

Osmý synod leuenberského společenství v ČR (21.-22. listopadu 2014, Praha) rozhodl o tom, že do sborníku mohou přispívat i členové z denominací mimo leuenberské společenství. Potvrdil tím již existující praxi: v roce 2014 přispěli autoři z Evangelické církve augsburského vyznání v ČR (ECAV), Luterské evangelické církve augsburského vyznání a Starokatolické církve (SKC).¹¹³ Tento synod se konal na pozvání ECM, v jejím ústředí v Praze na Ječné ulici. Hlavním tématem byl vztah církve k majetku, v návaznosti na vydání zákona o majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi. Tematickou přednášku „Proč bychom měli mluvit o penězích?“ proslovil Jan Harbáček (ECM). Pavel Stolař (ČCE) následně hovořil o tom, jak se v jeho denominaci uvažuje o využití prostředků získaných z restitucí. Ostatní delegáti poté prezentovali praxi rozdělování náhrad z restitucí ve svých denominacích. Předsedou synodu byl opět zvolen Jan Roskovec, místopředsedy Jana Křížová a Marek Říčan (SCEAV).¹¹⁴

¹⁰⁶ Kázání biskupa Dr. Michaela Bünkera, generálního sekretáře Společenství evangelických církví v Evropě, s. 1; http://www.nase-reformace.cz/wp-content/uploads/2013/04/Leuenberg_40.pdf (zobrazeno 1. června 2020).

¹⁰⁷ Jubileum Leuenberského společenství, in: *ČB*, č. 7-8, 2013, s. 24.

¹⁰⁸ http://www.nase-reformace.cz/wp-content/uploads/2013/04/Leuenberg_40.pdf (zobrazeno 1. června 2020).

¹⁰⁹ Jubileum Leuenberského společenství, in: *ČB*, č. 7-8, 2013, s. 25.

¹¹⁰ Daniela ŽENATÁ, Kralický klenot, in: *ČB*, č. 10, 2013, s. 23.

¹¹¹ Gabriela FRAŇKOVÁ MALINOVÁ, Slavnostní podpis Dohody o spolupráci, in: *ČB*, č. 1, 2014, s. 16.

¹¹² E-mailová konzultace s Ladislavem Benešem, 13. června 2020; e-mailová konzultace s Janou Křížovou, 16. června 2020.

¹¹³ Marek ŘÍČAN, Osmý synod GEKE, in: *Přítel/Przyjaciel*, č. 12, 2014, s. 10; e-mailová konzultace s Janou Křížovou, 16. června 2020. – Autoři z ECAV a SKC přispívají do sborníku i nadále.

¹¹⁴ Daniela HAMROVÁ, Synod leuenberských církví v ČR se zabýval tématem „Církev a majetek“, in: *ČB*, č. 1, 2015, s. 17; Marek ŘÍČAN, Osmý synod GEKE, in: *Přítel/Przyjaciel*, č. 12, 2014, s. 10. – Zákon č. 428/2012 Sb. o

Hostitelem devátého synodu (25.-26. listopadu 2016) byla CB a zasedání se konalo v jejím sboru v Praze na Soukenické ulici. Hlavní téma bylo nazváno „Dědictví reformace v našich církvích“, vzhledem k 500. výročí zahájení reformace Martina Luthera v následujícím roce. V rámci zasedání proslovil Jan Štefan, profesor systematické teologie Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy, přednášku „Ospravedlnění bezbožného člověka a evangelická církev 21. století“. Delegáti následně ve svých příspěvcích reflektovali, proč se jejich denominace dnes hlásí k odkazu reformace. Novou předsedkyní synodu se stala Hana Tonzarová (CČSH). Jana Křížová byla opět zvolena místopředsedkyní, druhým místopředsedou se stal Petr Raus (CB).¹¹⁵

Desátý synod se konal na pozvání SCEAV 23.-24. listopadu 2018 v Písku u Jablunkova (okres Frýdek-Místek). Hlavní téma bylo nazváno „Pluralita – společenství církví – společnost“. Delegáti se zabývali dokumentem „Protestantische perspektiven zur religiösen Pluralität“ (Protestantské perspektivy náboženské plurality), který v září toho roku přijalo osmé valné shromáždění evropského leuenberského společenství v Basileji. Předsedou synodu byl zvolen dosavadní místopředseda Petr Raus, místopředsedy se stali opět Jana Křížová a nově Vladislav Blahut (SCEAV). Dodejme, že připravovaný jedenáctý synod (měl by se konat v listopadu 2020) bude hostit opět ČCE. Tématem by měla být duchovní formace mládeže v církvi.¹¹⁶

Výčet jednotlivých zasedání leuenberského synodu v uplynulých dvou desetiletích jeho existence může působit stereotypně. Umožňuje ovšem několik obecnějších pozorování. Je zjevné, že synod se zabývá aktuálními tématy. Ta jednak přicházejí od evropského leuenberského společenství, jednak vyplývají ze situace v církvi a ve společnosti ČR (např. misie, otázka registrovaného partnerství nebo odluka církve od státu). Ke všem těmto tématům umožňuje synod „vzájemné porady [...] o krocích, které jednotlivé církve zamýšlejí nebo již učinily.“¹¹⁷ Dále se zdá, že nejvíce iniciativy v činnosti synodu vyvíjí ČCE, z jejíhož podnětu vznikl. Z této denominace vzešlo několik návrhů, které leuenberský synod přijal. Nelze rovněž přehlédnout, že z deseti voleb předsedy byl šestkrát zvolen zástupce ČCE. (To je na druhou stranu alespoň částečně dáno tím, že ve čtyřech případech jím byl Pavel Filipi, „duchovní otec“ synodu.) Doufejme tedy, že to neznamena, že tato denominace uplatňuje nad ostatními jakousi (byť i dobře míněnou) převahu, ale naopak jím jako službu poskytuje svůj „přirozený“ potenciál pro ekumenickou spolupráci. Ostatně, leuenberský synod může dobře pracovat pouze tehdy, bude-li na něm každá zúčastněná denominace vyvíjet činnost – samostatně, ale pozorně vůči partnerům. Tak to zamýšlel Pavel Filipi, tak to také zakotvuje statut synodu. Všimněme si ještě, že vedle Pavla Filipiho se jako výrazná osobnost synodu profiluje Jana Křížová. Od čtvrtého synodu (2006) nepřetržitě slouží v předsednictvu, většinou v pozici místopředsedkyně, dvakrát (2008 a 2010) byla zvolena předsedkyní.

majetkovém vyrovnání s církvemi a náboženskými společnostmi vstoupil nabyt účinnosti k 1. lednu 2013. Viz <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-428> (zobrazeno 31. května 2020).

¹¹⁵ Program 9. synodu, s. 1; <http://www.leuenberg.cz/?p=317> (zobrazeno 16. dubna 2020); http://www.leuenberg.cz/?page_id=15 (zobrazeno 23. května 2020).

¹¹⁶ Jiří HOFMAN, Zasedal synod leuenberských církví v ČR, in: *ČB*, č. 1, 2019, s. 5; Zápis X. synodu leuenberského společenství církví v ČR, s. 3.

¹¹⁷ Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*, s. 20.

Kapitola IV

Otázky pro přítomnost i budoucnost

Ze shrnutí zasedání leuenberského synodu v ČR v závěru minulé kapitoly je zřejmé, že synod dobře slouží jako platforma, kde se uskutečňuje „vzájemná porada a promýšlení způsobů křesťanské služby a ekumenické spolupráce v českém prostředí“.¹¹⁸ Zjevně není třeba pochybovat o tom, že se po této stránce jedná o úspěšný projekt – Bohu díky. Domníváme se, že se nenaplnila obava, kterou o leuenberském synodu vyslovil Gerhard Frey-Reininghaus v roce 2008: „Je to „křehký“ projekt a nevíme, jak dlouho bude fungovat“. Naopak se v roce 2020 zdá, že se plní, v co doufal, „že všem církvím, které se tohoto projektu účastní, bude stále zřetelnější, že rozhovor mezi církvemi reformace je důležitý pro každou církev a pro naše křesťanské soužití dohromady v tak sekulární společnosti, jakou je česká.“¹¹⁹ Hodnotil-li Jan Roskovec leuenberský synod v roce 2013, že „[j]e to stále ještě určitý experiment“, můžeme v roce 2020 říci, že se tento experiment daří. V době, kdy tato práce vzniká, se připravuje již jedenácté zasedání synodu. Leuenberský synod v ČR je důležitou součástí české ekumeny a v současné době není důvod se obávat, že by z ní zmizel.

Lze říci, že v tomto duchu hodnotí synod i ti, kdo se podílejí na jeho činnosti (nebo se dříve podíleli), i když v hodnocení zaznívají i kritické tóny. Současný předseda synodu Petr Raus (CB) jej oceňuje jako jeden „z nástrojů, který pomáhá likvidovat mezidenominační animozity a usnadňovat vzájemné vztahy jednotlivců, v důsledku toho pak i sborů i celých denominací. [...] Pokud dobře vnímám realitu, našich pět denominací o dobré vztahy skutečně poctivě, a myslím, že i úspěšně zápasí.“¹²⁰ Jana Křížová (ECM), která dlouhodobě slouží jako místopředsedkyně synodu, má za to, „že tuto možnost církve využívají podle toho, jak jim to připadá užitečné. Je dobře, že ten rámec existuje. Projekt lze považovat za úspěšný, protože pokračuje už 20 roků.“¹²¹ Marek Říčan (SCEAV), který byl zvolen místopředsedou na období let 2014-2016, se vyslovuje o něco kritičtěji: „Záleží, jak která církev uplatnila a uplatňuje jeho závěry, podněty, či prakticky zohledňuje jeho samotnou existenci, tedy jak rozvíjela myšlenky mezicírkevní vzájemnosti, nebo zda v ní existuje člověk, který by to připomínal.“ Na druhé straně podotýká, že „setkávání v rámci synodu má smysl v tom uvědomění propojenosti zúčastněných církví. Synod jim vždy otevírá tu širší perspektivu“. Podle Marka Říčana tedy záleží „na vedení synodu, jak jednotlivým církvím, prostřednictvím jejich synodálů, připomíná věci, které z jeho existence a činnosti vyplývají. Kdyby to činili, asi by se některé věci rozhýbaly.“ Celkově Říčan soudí, že synod „[m]ůže být „úspěšnější“.“¹²² Jan Roskovec (ČCE), bývalý předseda synodu v letech 2012-2016,

¹¹⁸ Jiří HOFMAN, Zasedal synod leuenberských církví v ČR, in: ČB, č. 1, 2019, s. 5.

¹¹⁹ Gerhard FREY-REININGHAUS, Otevřená Bible, in: ČB, č. 13, 2008, s. 12.

¹²⁰ E-mailová konzultace s Petrem Rausem, 8. června 2020.

¹²¹ E-mailová konzultace s Janou Křížovou, 15. června 2020.

¹²² E-mailová konzultace s Markem Říčanem, 15. června 2020.

spatřuje dva důležité problémy. Prvním je vázanost synodu na profesora Pavla Filipiho: „*Leuenberský synod byl nápad prof. Pavla Filipiho a on tento „projekt“ dlouho „táhl“.* Od jeho odchodu z funkce předsedy a posléze i z tohoto světa se nenašel nikdo s podobně silnou motivací, takže v současné době synod pokračuje spíše jakousi setrvačností.“ Druhý problém vidí Jan Roskovec v tom, „že český leuenberský synod stále hledá své specifické místo v poměrně malém českém „rybníku“ vedle ERC [Ekumenické rady církví, pozn. A.Z.], jež je zavedenější platformou pro mezicírkevní spolupráci, mj. zřetelněji napojenou na římskokatolickou církev.“¹²³

Celkově se lze ztotožnit s tvrzením Jana Roskovce z roku 2013, že synod „na své plné využití nejspíš teprve čeká.“¹²⁴ Spolupráci v rámci leuenberského společenství je možno dále rozvíjet a prohlubovat. To nás vede k vyslovení několika otázek, jež mají být pokusem o kritickou reflexi práce synodu. Zároveň z nich vyplývají náměty možné budoucí činnosti. Při těchto je třeba mít na paměti, že synod nedisponuje rozhodovací pravomocí a může pouze vydávat doporučení, která vedení denominací mohou, nebo nemusejí přijmout.

Věnujme nyní pozornost některým rozhodnutím synodu, respektive doporučením pro jednotlivé denominace, která jsme uvedli ve druhé a třetí kapitole. Především je třeba uvést dohodu o vzájemném zastupování v diaspoře, jež považujeme za doposud nejvýznamnější rozhodnutí synodu. Dohoda vyjadřuje, v návaznosti na Leuenberskou konkordii, že v rámci leuenberského společenství „není třeba řešit základní otázky shody ve víře, uznání ordinace, přístupu ke svátostem, zastupitelnosti v pastoraci atd.“ Denominacím to „dává [...] spolehlivou základnu k rozvíjení mnoha ekumenických aktivit na místní úrovni a ke vzájemnému zastupování.“ Vzájemný kontakt je tedy (administrativně a organizačně) mnohem jednodušší než například s římskokatolickou církví, která je v české ekumeně nejvýznamnějším protějškem.¹²⁵ Dohoda je významná i z hlediska jednotlivých křesťanů, respektive sborů, což naznačují následující ilustrativní příklady. Člen Evangelické církve metodistické (ECM), který se z Třeboně přestěhuje do Českého Těšína, se může na místě zapojit do života sboru Českobratrské církve evangelické (ČCE) nebo Slezské církve evangelické augsburského vyznání (SCEAV). Podobně se může člen sboru ČCE v Přešticích, který bydlí v Klatovech, střídavě účastnit bohoslužeb ve svém sboru a v místním sboru Církve bratrské (CB). Rodina z Litovle, která patří do olomouckého sboru CB, může přihlásit své děti do křesťanského vyučování pořádaného v litovelské náboženské obci Církve československé husitské (CČSH). Dokonce je možné, aby farář CČSH v Kroměříži vedl bohoslužbu v místním sboru ČCE, který je dočasně neobsazený. Členové tohoto sboru jej také mohou požádat o pastorační rozhovor, případně jinou službu. Důležité je, že vzájemném zastupování v diaspoře nedochází k narušování konfesijní identity, respektive denominační (i sborové) příslušnosti křesťanů. V našich příkladech se ze člena ECM z Třeboně v Českém Těšíně nestane člen ČCE nebo SCEAV. Člen ČCE z Klatov se bude účastnit bohoslužeb sboru CB a přitom zůstane členem ČCE atd.

Dohoda leuenberského společenství o vzájemném zastupování v diaspoře tedy na místní úrovni otevírá velký prostor pro mezidenominační kontakty, službu a svědectví. Ty tím pádem nejsou omezeny na místa,

¹²³ E-mailová konzultace s Janem Roskovcem, 27. června 2020.

¹²⁴ Jan ROSKOVEC, O leuenberském modelu církevního společenství, s. 3.

¹²⁵ Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*, s. 21.

kde působí více denominací leuenberského společenství, které mohou pořádat společné akce. Kontakty se mohou rozvíjet i tam, kde působí jen jedna denominace, ale jsou přítomni členové jiných denominací. To je z praktického hlediska významné vzhledem ke geografickému rozložení sborů jednotlivých denominací. CB, CČSH a ČCE působí více či méně po celém území republiky. Oproti tomu jsou sbory ECM po republice porůznu roztroušené a v některých oblastech (například severní Morava, východní Čechy) se nenacházejí vůbec. Sbory SCEAV se nacházejí pouze na území Těšínského Slezska (viz první kapitola).

Klíčová otázka zde pochopitelně zní, jak (a zda vůbec) jsou možnosti vyplývající z dohody o vzájemném zastupování v diaspoře využívány, respektive vůbec známy. Do jaké míry o nich mají povědomí kazatelé jednotlivých denominací (jimž z této dohody vyplývá potenciální povinnost pečovat i o členy jiné denominace)? Do jaké míry je tato věc známa ostatním věřícím? Funkčnost dohody o vzájemném zastupování v diaspoře měla být projednána na druhém synodu (2002),¹²⁶ není však známo, zda k tomu došlo. Do budoucna může význam dohody narůstat v souvislosti s vývojem v denominacích. Může se například stát, že bude méně sborů obsazených kazateli v důsledku toho, že s přechodem na samofinancování nebudou tyto sbory schopny úvazek kazatele financovat. Může také být méně kazatelů, protože zájem o toto povolání bude klesat. Vzhledem k úbytku členstva mohou některé sbory zaniknout. Na druhé straně mohou vznikat nové – ať už tam, kde dnes žádná denominace leuenberského společenství nepůsobí, nebo tam, kde sbor jedné denominace zanikl a vznikne nový sbor denominace druhé. Vycházíme zde z obecného povědomí o situaci v české církvi, tyto předpoklady by bylo třeba podložit podrobnou analýzou dosavadního vývoje v jednotlivých denominacích.¹²⁷ Denominace leuenberského společenství se nepochybně zabývají touto záležitostí i hledáním postupu do dalších let. Je v jejich zájmu – a ovšem v zájmu svědectví Božímu evangelium – aby svůj postup koordinovaly právě s ohledem na dohodu o vzájemném zastupování v diaspoře. Jeví se, že některý z příštích synodů (snad již dvanáctý v roce 2022) by se měl touto věcí zabývat. Měl by se k dohodě vrátit a posoudit ji především v perspektivě očekávaného vývoje v příštích letech. S tím by mělo souviset i zjištění, jaké povědomí o dohodě mají kazatelé i ostatní věřící.

Hodnocení dohody o vzájemném zastupování v diaspoře není u současných či minulých představitelů leuenberského synodu jednoznačné. (Jde o názory konkrétních osob, ne o výsledky analýzy situace.) Jana Křížová napsala stručně: „Zastupování v diaspoře se v ECM praktikuje, poměrně ochotně. [...] V této oblasti spolupráce ovšem velmi záleží na všech zúčastněných osobách, do jaké míry se domluví.“¹²⁸ Marek Řičan uvedl, že doposud neměl s otázkou zastupování v diaspoře zkušenost. Dohoda je podle něj „určitá pojistka, která, když přijde nouze, může dobře zafungovat, přičemž prozatím je výrazem dobré vůle církvi. Pojistky

¹²⁶ Dohoda mezi církvemi leuenberského společenství o vzájemném zastupování v diaspoře, s. 2.

¹²⁷ Srov. alespoň Dana HAMPLOVÁ, Česká církev ve světle sociologických výzkumů, in: *ČB*, č. 3, 2013, s. 19 a 21, kde je vysloven předpoklad, že úbytek členstva se týká a bude týkat zvláště tzv. lidových církví, mezi nimiž jsou zde výslovně jmenovány CČSH a ČCE. Naopak menší denominace spíše zaznamenávají nárůst členstva. V článku není jmenován konkrétní příklad, ale snad můžeme toto tvrzení (v rámci leuenberského společenství) vztáhnout na CB. Podle údajů ze sčítání obyvatelstva tato denominace jako jediná v leuenberském společenství zaznamenala mezi lety 2001 a 2011 nárůst členstva. Viz Náboženská víra obyvatel podle výsledků sčítání lidu, tab. 2.

¹²⁸ E-mailová konzultace s Janou Křížovou, 15. června 2020.

jsou potřebné, byť by nepřišly dlouhou dobu ke slovu.“¹²⁹ Jan Roskovec má za to, že „pro realizaci této dohody ještě nenastal čas, totiž dostatečně „zlá“ situace jednotlivých členských církví na některých místech jejich působení. Otázka je, co se stane, až to nastane, nejspíš okolo r. 2030, kdy skončí přísun peněz od státu. [...] Myslím, že v současnosti se to [zastupování v diasopore, pozn. A.Z.] nikde neděje a že jediné, co by k tomu církev mohlo „dotlačit“, by byla právě ta zlá situace“. Na druhé straně Roskovec myslí, že „[i] tak je však dobré, že formální předpoklady pro to máme domluvené. Pro praktickou realizaci by však asi bylo potřeba domluvit ledacos i v jednotlivých církvích, patrně by to vyžadovalo i nějaké změny v rádech“.¹³⁰ Petr Raus o dohodě soudí: „Pro moji denominaci, tedy Církev bratrskou, není tato dohoda nijak převratná, protože se (domnívám se) snažíme budovat dobré vztahy a vzájemnou důvěru i bez ní“.¹³¹

Dále považujeme za důležité reflektovat doporučení leuenberského synodu v ČR ohledně misie, jíž se zabývaly druhý, třetí a nejvíce čtvrtý synod (2002, 2004, 2006). Podle dokumentu Společenství evangelických církví v Evropě (GEKE) „Evangelicky evangelizovat“, který byl vydán v roce 2006 (zmiňujeme jej v předchozí kapitole), „[k]aždá církev GEKE přijímá svoji zodpovědnost za evangelizaci a prohlašuje ji za svoji prioritu.“¹³² Leuenberský synod přijal doporučení, aby se denominace vzájemně informovaly o svých misijních aktivitách a iniciovaly spolupráci. Klíčovou otázkou je, zda to není málo, zda by synod v této zásadní věci (srov. Mt 28,19-20¹³³) neměl udělat víc. Marek Říčan uvádí misii jako jedno z témat, jimiž by se synod měl v budoucnu zabývat.¹³⁴ Zde by šlo o posouzení této otázky v současném kontextu, který je pochopitelně jiný, než byl před přibližně patnácti lety, kdy se synod misii zabýval naposled. Lze doufat, že mezi denominacemi leuenberského společenství, které přijaly dokument „Evangelicky evangelizovat“ existuje společné porozumění misii, o němž dokument hovoří (ač v konkrétních důrazech se mohou od sebe lišit).¹³⁵ Výrazem toho by mohlo být pořádání každoroční misijní konference pod hlavičkou leuenberského synodu. Její náplň by vyplývala z podnětů vyslovených v dokumentu „Evangelicky evangelizovat“, zvláště z klíčového principu *missio Dei* (Boží misie) jako Božího záchranného pohybu směrem ke všemu stvoření.¹³⁶ Dále by synod mohl iniciovat pořádání kursů pro vzdělávání kazatelů a dalších pracovníků denominací v oblasti misie. Tyto kursy by vyžadovaly účast a vzájemnou spolupráci odborníků na misiologii, kteří působí na českých teologických fakultách a na Evangelikálním teologickém semináři.

Nyní si všimneme návrhu pátého leuenberského synodu (2008), aby byla obnovena činnost Diakonie v ČR, která by sloužila jako „platform[a] ekumenického setkávání“ mezi zástupci diakonií jednotlivých denominací. Návrh nebyl realizován a dnes žádná taková platforma v českém prostředí nepůsobí. Pavel

¹²⁹ E-mailová konzultace s Markem Říčanem, 15. června 2020.

¹³⁰ E-mailová konzultace s Janem Roskovcem, 27. června 2020.

¹³¹ E-mailová konzultace s Petrem Rausem, 8. června 2020.

¹³² Evangelicky evangelizovat, s. 11.

¹³³ Srov. dále výchozí tezi dokumentu „Evangelicky evangelizovat“: „*evangelium* [není] *soukromým vlastnictvím církve. Je jí spíše svěřeno k tomu, aby je předávala dál. Církev zůstává pouze tehdy živou, když se o ně dělí se všemi lidmi.*“ Viz Evangelicky evangelizovat, s. 2.

¹³⁴ E-mailová konzultace s Markem Říčanem, 15. června 2020.

¹³⁵ Evangelicky evangelizovat, s. 3.

¹³⁶ Tamtéž, s. 4 a 10-11; Pavel ČERNÝ, Misijní podoba církve dnes, s. 2-3.

Vychopen (bývalý vedoucí tajemník Ekumenické rady církví a dlouholetý ředitel Diakonie ČCE) v roce 2010 soudil v rozhovoru pro časopis *Český bratr*, že „[j]e to velká škoda“ a „že se [tato platforma, pozn. A.Z.] jednou bude muset obnovit.“ Podle něj „[j]e totiž třeba, aby církve a jejich diakonie společně reflektovaly diakonická témata teologicky.“¹³⁷ S tímto postojem lze souhlasit, a ustavení platformy pro tento účel v leuenberském společenství se tedy jeví jako užitečné. Synod by tento krok měl denominacím znovu doporučit. Vedle prostoru pro teologickou reflexi by platforma mohla nabídnout i další funkce – sdílení zkušeností z praktické diakonické činnosti, pořádání vzdělávacích kursů, či dokonce funkci koordinačního orgánu (nejen, ale zvláště) v případě mimořádných událostí. Platforma by pochopitelně měla být otevřená i pro zástupce dalších křesťanských organizací, které jsou zaměřené na službu potřebným (ADRA, Armáda spásy, Česká maltézska pomoc, Charita ČR). Tímto způsobem by leuenberské společenství v ČR plnilo záměr stanovený Leuenberskou konkordií „*sloužit ekumenickému společenství všech křesťanských církví*.“¹³⁸ Lze také případně uvažovat o tom, že by k aktivitám platformy byli přizváni zástupci sekulárních organizací jako je například Člověk v tísni, čímž by získala další přesah.

Na závěr kapitoly chceme vyslovit několik návrhů, které nevyplývají z dosavadní činnosti leuenberského synodu v ČR, ale jimiž by synod mohl přispět k rozvíjení vzájemnosti mezi křesťany leuenberského společenství.

Za prvé, synod by mohl vyzvat ke konání společných bohoslužeb místních sborů k určitému církevnímu svátku, případně jinému dni (viz níže), které by se konaly na všech místech, kde působí alespoň dvě denominace leuenberského společenství. Tato aktivita by mohla prospět záměru, po němž volá současný předseda synodu Petr Raus: „[...] vytvořit platformu častějšího setkávání, a především praktické spolupráce na nejnižších úrovních, ve městech a obcích.“¹³⁹ Na mnoha místech se již společné bohoslužby pochopitelně konají a zahrnují širší ekumenu (zejména v rámci Aliančního týdne modliteb a Týdne modliteb za jednotu křesťanů). Novinkou by bylo konání bohoslužeb pod hlavičkou leuenberského společenství. Na organizaci by se podíleli zástupci všech místních sborů patřících do leuenberského společenství, ale k účasti by byli zváni i ostatní křesťané z místní ekumeny (opět v duchu úkolu „*sloužit ekumenickému společenství všech křesťanských církví*“¹⁴⁰) a necírkevní veřejnost. Velmi vhodné by bylo konat bohoslužby leuenberského společenství na Svatodušní neděli. Byly by tak společnou oslavou toho, že Duch svatý je tvůrcem církve.¹⁴¹ Spojuje nás v naší veliké rozmanitosti, činí z nás jeden Kristův lid a otevírá církev pro nově přichozí (Sk 2,1-11.41-47; 1K 12,13), takže by tyto bohoslužby mohly být i evangelizačně zaměřené. Jinou možností je konat je v září o „ekumenické neděli“, s čímž by bylo spojeno připomenutí křtu a křestního závazku. K této bohoslužbě přijal leuenberský synod doporučený formulář (viz druhou kapitolu). Dále se nabízí například Světový den modliteb žen (první pátek v březnu), Světový den modliteb za péči o stvoření (1. září) nebo Den přímluv a modliteb (středa před poslední nedělí církevního roku, tj. koncem listopadu).

¹³⁷ Pavel HANYCH, Nemůžeme jim říkat o Bohu, když jim nenabídneme chleba, in: *ČB*, č. 7, 2010, s. 36.

¹³⁸ Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě*, s. 15.

¹³⁹ E-mailová konzultace s Petrem Rausem, 8. června 2020.

¹⁴⁰ Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě*, s. 15.

¹⁴¹ Jan Milič LOCHMAN, *Krédo*, s. 203.

Druhý návrh vychází z tématu připravovaného jedenáctého leuenberského synodu – duchovní formace mládeže v církvi. Synod by měl projednat možnost pořádání společného setkání mládeže leuenberského společenství. Každá denominace pořádá vlastní setkání mládeže – v CČSH je to „Setkání mladých Církve československé husitské a jejich přátel“, v CB „Brodfest – Sjezd mládeže (nejen) Církve bratrské“, v ČCE „Sjezd (nejen) evangelické mládeže“, v ECM „Konference metodistické mládeže Connected“. Tato setkání jsou víkendová.¹⁴² Jiná situace je ve SCEAV, která pořádá více jednodenních setkání v průběhu roku a v létě týdenní tábor „Xcamp“.¹⁴³ Účast na setkáních není omezena jen na členy denominací, které je pořádají. Na druhou stranu předpokládáme, že propagace je zaměřená dovnitř vlastní denominace. Lze také počítat s tím, že většina se z časových důvodů může účastnit pouze jednoho setkání. Společná akce by byla na přípravu velice náročná a stěží si lze představit, že by se konala každý rok (jako setkání po denominacích). Mohla by však být pořádána jednou za dva roky a v tom roce by se již denominační setkání nekonala; vždy po dvou letech by se střídalo setkání společné se setkáními po denominacích. Přípravou by byl pověřen organizační tým paritně složený ze zástupců denominací (kazatelů i tzv. laiků).

Třetí návrh vyplývá z odpovědi současného předsedy leuenberského synodu v ČR Petra Rause na otázku, jakými tématy by se synod měl na dalších zasedáních zabývat. Petr Raus napsal: „*V tuto chvíli pokládám za nejpálčivější právě evropský rozměr GEKE. Lidé v Církvi bratrské vesměs chápou a většinou oceňují dobré vztahy s dalšími leuenberskými církvemi. Nevidí ale přínos evropské základny GEKE, přesahuje jejich horizont.*“ Na evropské úrovni leuenberského společenství podle Rause „*roste (stejně jako u všech velkých organizací) byrokratická zatíženost, která vede k produkci dokumentů, končících nakonec v šuplicích.*“¹⁴⁴ Jeví se tedy jako potřebné vyjasnit vztah českého synodu k evropské úrovni leuenberského společenství a zároveň (znovu či nově, pro současnou dobu) objasnit význam evropského projektu. Podobně Jana Křížová soudí, „*že by synod měl věnovat víc prostoru tomu, co řeší nebo čím se zabývá evropská rada CPCE [Společenství evangelických církví v Evropě, pozn. A.Z.], a zprostředkovat tak dosah těch dokumentů českým církvím.*“¹⁴⁵

¹⁴² Srov. <https://www.setkani-ccsh.cz/o-nas/>; <https://www.brodfest.cz/>; <https://www.sjezd2019.cz/>; <http://www.umc.cz/aktuality/385-konference-metodisticke-mladeze-connected-2019> (vše zobrazeno 8. června 2020).

¹⁴³ <https://mladez.sceav.cz/kalendar/> (zobrazeno 8. června 2020).

¹⁴⁴ E-mailová konzultace s Petrem Rausem, 8. června 2020.

¹⁴⁵ E-mailová konzultace s Janou Křížovou, 15. června 2020.

Závěr

Dále po ekumenickém chodníku

Církev Kristova je na cestě k jednotě a tato cesta vede po ekumenickém chodníku – tak lze její situaci vyjádřit připomenutím názvů dvou prací Pavla Filipiho.¹⁴⁶ Na této cestě jde o rozpoznávání základu jednoty, kterým je Ježíš Kristus, Pán církve (1K 3,11), a o uskutečňování kroků, jež z tohoto rozpoznávání vyplynuly. S Horstem Georgem Pöhlmannem si uvědomujeme, že „[j]ednota [církve, pozn. A.Z.] existuje jen skrze konfesijní církve [denominace, pozn. A.Z.], nikoli mimo ně“.¹⁴⁷ I v této otázce platí, jak si všímá Jan Milíč Lochman, „že žijeme z víry, a nikoli z vidění, nikoli v nebi, nýbrž na zemi; tedy uprostřed reálně daných okolností a poměrů, mezi svými současníky.“¹⁴⁸ Cesta po ekumenickém chodníku je tedy dlouhá, není možné ji ujit rychle a přitom opomíjet či zlehčovat existující rozdíly. Jaroslav Vokoun správně soudí, že před takovým „,hurá-ekumenism[em]“ je třeba mít se na pozoru, protože to „ekumenický dialog fakticky znevažuje v očích těch, kdo jej berou vážně, a dlouhodobě nemůže nic přinést.“¹⁴⁹ Podle téhož autora „hurá-ekumenismus“ charakterizoval českou církev v devadesátých letech 20. století: „Taková jsme opravdu byli, právě my ekumenicky otevření křesťané – všechno tak trochu a nezávazně, takže ani moc nevadily rozpory mezi tím vším: [...] katoličtí, evangeličtí, pravoslavní, postupně i evangelikální, propapežští i protestantští – všechno to šlo nějak dohromady, ač je to v hloubi rozporné [...]. Je totiž možné, že vzdor nedoučené povrchnosti jsme to nějak přijímali v míře, v níž je to pravdivé“.¹⁵⁰

Jsme přesvědčeni, že ač projekt leuenberského synodu v ČR také vznikl v devadesátých letech, nelze jej označit za projev „hurá-ekumenismu“. Dvě desetiletí jeho trvání snad ukazují, že je vhodným způsobem, jak po ekumenickém chodníku jít. Zásada společného pochopení evangelia, zakotvená v Leuenberské konkordii, se zde jeví jako zdravý základ. Vyplývá z ní, že můžeme (jako konkrétní denominace) plně a bez výhrad uznávat, že partneři (druhé denominace) mají právo žít podle pochopení evangelia vlastními způsoby. Mohou uplatňovat vlastní důrazy a vytvářet a uchovávat vlastní tradice. Zároveň s nimi můžeme sdílet své způsoby, důrazy a tradice a s důvěrou očekávat, že je budou respektovat, ba přijímat – ne ve smyslu, že by se zařídili stejně, ale že je budou uznávat jako legitimní podoby církevního života. (Tím zajisté nemá být zpochybněna Boží autorita ani autorita Bible jako základního měřítka pro víru a život.) Společné pochopení evangelia je tedy nejen nosným základem pro spolupráci, ale také pro uznání odlišnosti partnerů. Odlišnost není vnímána jako překážka, či dokonce ohrožení vzájemného společenství, ale jako oprávněné – a snad můžeme říci i: Bohem chtěné – svědectví o našem Pánu Ježíši Kristu.

¹⁴⁶ Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě*; Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*.

¹⁴⁷ Horst Georg PÖHLMANN, *Kompendium evangelické dogmatiky*, s. 354.

¹⁴⁸ Jan Milíč LOCHMAN, *Krédo*, s. 212.

¹⁴⁹ Jaroslav VOKOUN, *Sondy do současné luterské teologie*, s. 108.

¹⁵⁰ *Tamtéž*, s. 10.

Tímto směrem ukazuje také étos dokumentů leuenberského synodu v ČR (jeho statut a jednací řád, dohoda o vzájemném zastupování v diaspoře, prohlášení o sňatcích). Je charakteristický snahou o otevřenou komunikaci, vzájemnou informovanost, domluvu v konkrétních případech. Je zde rovnost zúčastněných a uznání hodnoty každého z nich. Je zde úcta k odlišnosti partnerů, zájem zachovávat svobodu svědomí a odmítání nátlaku. Je zde také projevena ochota přizpůsobit se specifikám druhých, která je potřebnou součástí vzájemného obohacování. To všechno jsou důrazy, které by měly být charakteristické pro každý počin v ekumenickém hnutí. Zdá se, že vědomí toho, co je zúčastněným společné, a vědomí jejich odlišností jsou zde v rovnováze.

Lze doufat, že základ ve společném pochopení evangelia bude pro toto mezidenominační společenství dostatečně nosný i v příležitostných neshodách a střetech ohledně sporných otázek, zejména v oblasti etiky, „*kteří přinášejí nová rozdělení.*“¹⁵¹ Bohu díky, v dosavadním vývoji tomu tak bylo. Jinou věcí je, zda se v těchto kontroverzích projevuje „*ochot[a] naslouchat pozorně hlasu z ostatních údů společenství, vzít jej vážně ve vlastních rozhodovacích procesech, vystavit se i bratrské kritice a varování z této strany, překonávat mentalitu principu „nevměšování do vnitřních věcí“*“, tedy hodnoty charakteristické pro leuenberské společenství.¹⁵² Jako ilustrativní příklad sporné záležitosti uveďme jednu nedávnou – rozdílný postoj vůči Istanbulské úmluvě, která měla být v ČR ratifikována v roce 2018. Církev bratrská, Evangelická církev metodistická a Slezská církev evangelická augsburského vyznání vydaly v červnu toho roku spolu s dalšími denominacemi stanovisko, které se k úmluvě staví kriticky a odmítavě.¹⁵³ Synodní rada Českobratrské církve evangelické se k ní vyjádřila koncem října a spíše opatrně podpořila její přijetí,¹⁵⁴ Církev československá husitská nevydala žádné stanovisko. Dodejme, že postoje jednotlivých denominací leuenberského společenství ve sporných otázkách by ostatně bylo velmi potřebné zkoumat jako samostatné téma, právě v zájmu nepomíjení a nezlehčování rozdílů mezi nimi.

V teologii je možné a (doufám i) vítané uvést otevřeně vlastní stanovisko; budiž to tedy dovoleno i autorovi této studie. Leuenberským synodem v ČR jsem se začal zabývat s výhledem na uchopení myšlenky organizačního sjednocení denominací, které jej tvoří. V průběhu bádání a promýšlení tématu jsem pochopil, že tato myšlenka je předčasná. Jak jsme pověděli v první kapitole, model vzájemného uznání denominací stojí na co nejširším zachování jejich samostatnosti a svébytnosti. Leuenberská konkordie k tomu uvádí: „*V rozporu s povahou vyhlášeného společenství církví by bylo každé ujednocování, které by omezovalo pluralitu způsobů zvěstování, bohoslužebných forem, církevního řádu a diakonických i společenských*

¹⁵¹ Martin VAŇÁČ, *Snahy o smíření v ekumenickém dialogu*, s. 22.

¹⁵² Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku*, s. 20.

¹⁵³ František JEMELKA, *Církev ke schvalování tzv. Istanbulské úmluvy*. Dostupné elektronicky na <https://www.cirkev.cz/cs/aktuality/180625cirkve-ke-schvalovani-tzv-istanbulske-umluv-y-v-cr> (zobrazeno 9. června 2020). – Ratifikaci Istanbulské smlouvy odmítly také Církev římskokatolická, Církev řeckokatolická, Jednota bratrská a Církev adventistů sedmého dne.

¹⁵⁴ <https://www.e-cirkev.cz/clanek/6386-Vyjadreni-synodni-rady-k-Istanbulske-umluve/index.htm> (zobrazeno 9. června 2020). – Příslušná pasáž vyjádření zní: „*Respektujeme, že na Istanbulskou úmluvu mohou mít křesťané různé pohledy. Osobně jsme toho názoru, že by se ČR měla přihlásit ke státům, které se nesmiřují s různými formami zneužití moci a smlouvu již ratifikovaly.*“

*aktivit.*¹⁵⁵ Leuenberský synod tedy nelze zneužít k tomu, aby jednotlivým denominacím bylo vnuceno organizační sjednocení. Konkordie připouští, že v určité situaci „*může sama služba církve vyžadovat právní a organizační spojení*“¹⁵⁶ na určitém území. Ani tehdy by však nebylo možno odhlédnout od toho, zda je v leuenberském společenství v ČR ohledně organizačního sjednocení shoda. Domnívám se, že pokud by společenství bylo k tomuto kroku přinuceno nějakým vnějším faktorem (například ve snaze čelit umenšování), bylo by to velmi nešťastné. Spojení by mohlo vyrůst jedině z dlouholetého srůstání tradic denominací (liturgie, spirituality, teologie atd.) a prolínání místních společenství, až by ohledně něho bylo dosaženo dalekosáhlé vnitřní shody. Právní akt vyhlášení unie by pak vlastně jen potvrdil faktický stav. Leuenberský synod může být nástrojem v tomto vývoji, ale vyhlášení unie zřejmě v současné fázi nelze stanovit jako cíl (ani jeden z cílů). Zdá se, že k tomu ještě nenazrál čas – a neodvážuji se odhadovat, zda kdy nazraje. Usmířenou různost leuenberského společenství v ČR však nepovažuji za nějaké nouzové řešení, které je třeba přijmout, protože nic lepšího nemáme. Takový postoj by znevážil úsilí těch, kdo se na vzniku a rozvíjení tohoto společenství podíleli a podílejí. Raduji se z přátelství mezi denominacemi, raduji se z toho, že (obrazně řečeno) po ekumenickém chodníku jdeme blízko sebe, raduji se ze společného pochopení evangelia a ze vzájemné eucharistické pohostinnosti. Jsem vděčný za to, že můžeme české společnosti společně vydávat svědectví o Pánu Ježíši Kristu. K tomu nám dopomáhej Bůh svým Duchem svatým (Sk 1,8).

¹⁵⁵ Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě*, s. 14.

¹⁵⁶ *Tamtéž*, s. 15.

Bibliografie

a) literatura a edice:

Huibert van BEEK (ed.), *A Handbook of Councils and Churches. Profiles of Ecumenical Relationships*. World Council of Churches, 2006.

Ladislav BENEŠ, Prof. ThDr. PAVEL FILIPI (26.5.1936-28.12.2015), in: *Křesťanská revue*, č. 1, 2016, s. 53-56.

Pavel ČERNÝ, Misijní podoba církve dnes. Hledání podoby misijní církve pro 21. století. Dostupné elektronicky na https://pavel.onesim.net/system/attachments/blobs/000/000/005/original/Misijn%C3%AD_podoba_c%C3%ADrkve_dnes-116-06.pdf?1359022212 (zobrazeno 8. června 2020).

Pavel FILIPI, *Hostina chudých. Kapitoly o večeři Páně*. Praha, Kalich, 1991.

Pavel FILIPI (ed.), *Na cestě k jednotě. Leuenbergské dokumenty*. Praha, Sít', 1996.

Pavel FILIPI, *Křesťanstvo. Historie, statistika, charakteristika křesťanských církví*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, 1998, 2. vydání.

Pavel FILIPI, *Církev a církve. Kapitoly z ekumenické eklesiologie*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury, 2000.

Pavel FILIPI, *Po ekumenickém chodníku. Příručka ke vztahům a možnostem spolupráce mezi církvemi*. Praha, Českobratrská církev evangelická, 2008.

Iva KVĚTONOVÁ – Ondřej MACEK – Lenka RIDZOŇOVÁ (eds.), *Vždyť se mnou jsi ty... Kniha modliteb*. Praha, Českobratrská církev evangelická, 2018.

Bernhard LOHSE, *Epochy dějin dogmatu*. Jihlava, Mlýn, 2003.

Jan Milíč LOCHMAN, *Krédó. Základy ekumenické dogmatiky*. Praha, Kalich, 1996.

Pavel MAREK, *Církevní krize na počátku první Československé republiky (1918-1924)*. Brno, L. Marek, 2005.

Daniel L. MIGLIORE, *Víra usilující rozumět. Úvod do křesťanské teologie*. Jihlava, Mlýn, 2009.

Zdeněk R. NEŠPOR – Zdeněk VOJTÍŠEK, *Encyklopedie menších křesťanských církví v České republice*. Praha, Karolinum, 2015.

Peter NEUNER, *Ekumenická teologie. Hledání jednoty křesťanských církví*. Praha, Vyšehrad, 2001.

Matěj OPOČENSKÝ, Profil synodu ČCE po roce 1990. Čím se synod „svobodně“ zabýval (diplomová práce, vedoucí prof. ThDr. Pavel Filipi). Praha, Evangelická teologická fakulta UK, 2012.

Horst Georg PÖHLMANN, *Kompendium evangelické dogmatiky*. Jihlava, Mlýn, 2016, 2. vydání.

Jan ROSKOVEC, O leuenberském modelu církevního společenství. Promluva při bohoslužbě ke 40. výročí přijetí Leuenberské konkordie, Brno, 16. června 2013. Dostupné elektronicky na

<http://www.leuenberg.cz/wp-content/uploads/2013/06/2013-06-16-O-leuenberskem-modelu.pdf> (zobrazeno 4. dubna 2020).

Alan SCHRECK, *Katolíci – čemu opravdu věří?* Praha, Návrat domů, 2013.

Ema SUCHÁ – Martin WERNISCH (eds.), *Knih svornosti. Symbolické čili vyznavačské spisy evangelických církví Augsburské konfese*. Praha, Kalich, 2006.

Martin VAŇÁČ, Snahy o smíření v ekumenickém dialogu, in: *Křesťanská revue*, č. 2, 2011, s. 19-22.

Jaroslav VOKOUN, *Sondy do současné luterské teologie*. Praha, Lutherova společnost, 2012.

Martin WERNISCH, Reformátor Martin Luther. Uvedení do vybraných spisů, in: Martin ŽEMLA (ed.) *Martin Luther. Výbor z díla*. Praha, Vyšehrad, 2017, s. 9-109.

b) církevní tisk – 1) *Český bratr*:

2. synod Leuenberského společenství církví v ČR (č. 17, 2002, s. 9).

400. výročí Bible Kralické Kralice nad Oslavou 13.-15. 9. 2013 (č. 7-8, 2013, s. 22-24).

Ivana BENEŠOVÁ, Po ekumenickém chodníku (recenze) (č. 2, 2009, s. 37).

Miroslav BROŽ, 29. synod v půli cesty (č. 18, 1996, s. 5).

Miroslav BROŽ, Druhé zasedání 30. synodu ČCE (č. 10, 2000, s. 13-14).

Dojednání mezi Církví československou husitskou a Českobratrskou církví evangelickou (č. 1, 1992, s. 14).

Pavel FILIPI, Zasedal 4. synod Leuenberského společenství církví v ČR (č. 14, 2006, s. 6-7).

Pavel FILIPI, Z Marburku na Leuenberg (č. 3, 2013, s. 4).

Gabriela FRAŇKOVÁ MALINOVÁ, Slavnostní podpis Dohody o spolupráci (č. 1, 2014, s. 16-17).

Gerhard FREY-REININGHAUS, Otevřená Bible (č. 13, 2008, s. 12-13).

Dana HAMPLOVÁ, Česká církev ve světle sociologických výzkumů (č. 3, 2013, s. 19-21).

Daniela HAMROVÁ, Synod leuenberských církví v ČR se zabýval tématem „Církev a majetek“ (č. 1, 2015, s. 16-17).

Pavel HANYCH, Nemůžeme jim říkat o Bohu, když jim nenabídneme chleba (č. 7, 2010, s. 36-39).

Jiří HOFMAN, Zasedal synod leuenberských církví v ČR (č. 1, 2019, s. 5).

Miloš HÜBNER, Rozhovor důrazů (č. 9, 2004, s. 18-19).

Jubileum Leuenberského společenství (č. 7-8, 2013, s. 24-25).

Leuenberg/Nové jméno (č. 17, 2003, s. 11).

Leuenberský synod v České republice (č. 17, 2000, s. 13).

Odpověď rakouským církvím (č. 13, 2004, s. 21).

Jiří OTTER, Stanovisko ke Konkordii reformačních církví (č. 2, 1973, s. 24-26).

Jiří OTTER, Užší společenství evangelických církví (č. 8, 1976, s. 119).

Jiří OTTER, Třetí valné leuenberské shromáždění (č. 5, 1981, s. 73-74).

Antonín PLACHÝ, Rozhovor s biskupem Slezské církve evangel. a. v. Vladislavem Volným (č. 1, 2000, s. 8-9).

Lydie ROSKOVCOVÁ, 29. synod končí – 30. synod je za dveřmi! (č. 18, 1998, s. 4).

Lydie ROSKOVCOVÁ, Synod leuenberského společenství v ČR (č. 17, 2004, s. 7).

Sdružení evangelických církví (č. 3, 1991, s. 47).

Sdružení evangelických církví (č. 8, 1992, s. 127).

Společné čtení na každý den 2013 (č. 11, 2012, s. 48).

Synodní rada (č. 7, 2010, s. 19-20).

Miloš ŠOUREK, Osmnáctý synod (č. 6, 1973, s. 86-90).

Zástupci Ústřední rady ČČSH a synodní rady ČCE (č. 18, 1998, s. 13).

Ze světa církví (č. 3, 1974, s. 42-43).

Daniela ŽENATÁ, Kralický klenot (č. 10, 2013, s. 22-23).

b) církevní tisk – 2) jiné:

Pavel ČERNÝ, Fenomén evangelikalismu ve světě. Dostupné elektronicky na <https://pavel.onesim.net/cs/fenomen-evangelikalismu-ve-svete> (zobrazeno 10. června 2020).

František JEMELKA, Církev ke schvalování tzv. Istanbulske úmluvy. Dostupné elektronicky na <https://www.cirkev.cz/cs/aktuality/180625cirkve-ke-schvalovani-tzv-istanbulske-umluv-y-v-cr> (zobrazeno 9. června 2020).

Kristýna MLÝNKOVÁ, Naše církve hostila 7. synod církví leuenberského společenství, in: *Český zápas*, 2012, č. 50, s. 1.

Marek ŘÍČAN, Osmý synod GEKE, in: *Přítel/Przyjaciel*, č. 12, 2014, s. 10.

Zdeněk VOJTÍŠEK, Jediný Bůh. Pestrý svět evangelikálních křesťanů, in: *Brána*, č. 8-9, 2019, s. 12-15.

c) dokumenty synodu leuenberského společenství v ČR:

Dohoda mezi církvemi leuenberského společenství o vzájemném zastupování v diaspoře, přijatá na 1. zasedání synodu dne 18. 11. 2000. Dostupné elektronicky na <http://www.leuenberg.cz/wp-content/uploads/2016/11/2000-Dohoda-zastupovani-v-diaspore.pdf> (zobrazeno 7. dubna 2020).

Program 9. synodu. Dostupné elektronicky na <http://www.leuenberg.cz/wp-content/uploads/2016/11/2016-lbsynod-program.pdf> (zobrazeno 1. června 2020).

Prohlášení o sňatcích členů církví leuenberského společenství, přijaté na 1. zasedání synodu 18. 11. 2000. Dostupné elektronicky na <http://www.leuenberg.cz/wp-content/uploads/2016/11/2000-Prohlaseni-o-snatcich.pdf> (zobrazeno 7. dubna 2020).

Statut a jednací řád společného synodu církví leuenberského společenství v České republice, přijatý 1. synodem dne 18. 11. 2000. Dostupné elektronicky na <http://www.leuenberg.cz/wp-content/uploads/2011/02/Statut-jednaci-rad-lbs.pdf> (zobrazeno 7. dubna 2020).

Vedením církví Leuenberského společenství a ústředím jejich Diakonií (Diakonie ČCE, Diakonie ČČSH, Slezská diakonie, Diakonie CB, Diakonie ECM). Dostupné elektronicky na http://www.ekumenickarada.cz/wpimages/other/zaverecny_dokument_synodu.pdf (zobrazeno 31. května 2020).

Zápis X. synodu leuenberského společenství církví v ČR 23.-24.11.2018. Zápis poskytla Daniela Hamrová z Ekumenického oddělení ÚCK ČCE.

Ze synodu leuenberského společenství církví 2012. Dostupné elektronicky na <http://www.leuenberg.cz/wp-content/uploads/2012/11/Z-lb-synodu-2012.pdf> (zobrazeno 16. dubna 2020).

d) ostatní dokumenty:

Evangelicky evangelizovat – perspektivy pro církve v Evropě. Projektová studie studijní skupiny GEKE „Protestantský profil v misijní úloze církví v Evropě“. Dostupné elektronicky na <https://www.ustredicce.cz/data/att/Evangelicky%20evangelizovat.pdf> (zobrazeno 7. června 2020).

Kázání biskupa Dr. Michaela Bünkera, generálního sekretáře Společenství evangelických církví v Evropě, při bohoslužbě ke 40. výročí přijetí Leuenberské konkordie 16. června v Kostele J. A. Komenského v Brně. Dostupné elektronicky na <http://www.leuenberg.cz/wp-content/uploads/2013/06/2013-06-16-B%C3%BCnker-kazani.pdf> (zobrazeno 16. dubna 2020).

Náboženská víra obyvatel podle výsledků sčítání lidu. Praha, Český statistický úřad, 2014. Dostupné elektronicky na <https://www.czso.cz/csu/czso/nabozenska-vira-obyvatel-podle-vysledku-scitani-lidu-2011-61wegp46fl> (zobrazeno 4. dubna 2020).

Zásady Slezské církve evangelické a. v., Český Těšín, 2004. Dostupné elektronicky na <https://www.sceav.cz/cs/dokumenty-a-materi%C3%A1ly> (zobrazeno 4. dubna 2020).

e) konzultace:

E-mailová konzultace s Ladislavem Benešem, odborným asistentem Katedry praktické teologie ETF UK, 13. června 2020.

E-mailová konzultace s Pavlem Černým, členem Komise pro duchovní zásady CB, 13. května 2020.

E-mailová konzultace s Danielou Hamrovou, pracovnící Ekumenického oddělení Ústřední církevní kanceláře ČCE, 15. června 2020.

E-mailová konzultace s Janou Křížovou, farářkou ECM, 15. června 2020.

E-mailová konzultace s Janou Křížovou, farářkou ECM, 16. června 2020.

E-mailová konzultace s Petrem Rausem, předsedou leuenberského synodu v ČR, 8. června 2020.

E-mailová konzultace s Janem Roskovcem, bývalým předsedou leuenberského synodu v ČR, 27. června.

E-mailová konzultace s Markem Říčanem, teologickým referentem SCEAV, 12. května 2020.

E-mailová konzultace s Markem Říčanem, teologickým referentem SCEAV, 15. června 2020.

f) ostatní internetové odkazy:

<https://web.archive.org/web/20070927192257/http://www.warc.ch/dt/erl3/11.html> (zobrazeno 7. září 2019).

leuenberg.eu/about-us/member-churches/ (zobrazeno 7. září 2019).

<https://www.sceav.cz/cs/historie/item/879-stru%C4%8Dn%C3%A1-historie-slezsk%C3%A9-c%C3%ADrkv-e-evangelick%C3%A9-a-v> (zobrazeno 24. února 2020).

http://www.leuenberg.cz/?page_id=178 (zobrazeno 25. února 2020).

http://www.leuenberg.cz/?page_id=42 (zobrazeno 4. dubna 2020).

<http://www.leuenberg.cz/?p=303> (zobrazeno 4. dubna 2020).

<https://www.leuenberg.eu/about-us/> (zobrazeno 14. dubna 2020).

<http://www.leuenberg.cz/?p=229> (zobrazeno 16. dubna 2020).

<http://www.leuenberg.cz/?p=317> (zobrazeno 16. dubna 2020).

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115> (zobrazeno 23. května 2020).

http://www.leuenberg.cz/?page_id=15 (zobrazeno 23. května 2020).

http://www.ekumenickarada.cz/in/1983/probeh1_6_synod_ceskych_cirkvi_leuenberskeho_spolecenstvi (zobrazeno 24. května 2020).

<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-428> (zobrazeno 31. května 2020).

http://www.nase-reformace.cz/wp-content/uploads/2013/04/Leuenberg_40.pdf (zobrazeno 1. června 2020).

<https://www.sceav.cz/cs/historie/item/879-stru%C4%8Dn%C3%A1-historie-slezsk%C3%A9-c%C3%ADrkve-evangelick%C3%A9-a-v> (zobrazeno 7. června 2020).

<https://www.setkani-ccsh.cz/o-nas/> (zobrazeno 8. června 2020).

<https://www.brodfest.cz/> (zobrazeno 8. června 2020).

<https://www.sjezd2019.cz/> (zobrazeno 8. června 2020).

<http://www.umc.cz/aktuality/385-konference-metodisticke-mladeze-connected-2019> (zobrazeno 8. června 2020).

<https://mladez.sceav.cz/kalendar/> (zobrazeno 8. června 2020).

<https://www.e-cirkev.cz/clanek/6386-Vyjadreni-synodni-rady-k-Istanbulske-umluve/index.htm> (zobrazeno 9. června 2020).

Résumé en français

Le synode de la communauté de Leuenberg en République tchèque est une assemblée œcuménique dont la visée est de faciliter le dialogue et la coopération des cinq dénominations protestantes tchèques qui ont signé la Concorde de Leuenberg et donc sont membres de la Communauté d'églises protestantes en Europe (CEPE). Cela signifie que ces dénominations se considèrent mutuellement comme membres pleins de l'Église de Jésus-Christ, partageant la compréhension commune de l'Évangile et constituant ainsi la communauté de la prédication et de la Cène. Les membres du synode sont la «Církev bratrská» (Église des Frères), la «Církev československá husitská» (Église tchécoslovaque des Hussites), la «Českobratrská církev evangelická» (Église des Frères tchèques), la «Evangelická církev metodická» (Église méthodiste) et la «Slezská církev evangelická augsburského vyznání» (Église silésienne de la Confession d'Augsbourg). Ainsi, le synode lie les dénominations de différentes traditions protestantes, de différentes sortes de spiritualité et de différents régimes ecclésiaux.

Inspiré par l'idée de Pavel Filipi, théologue protestant tchèque (1936-2015) qui a visé à une coopération plus profonde entre ces dénominations, le synode a été institué en 2000. En ce temps-là, on a voulu instituer aussi le synode au niveau européen; or, cela n'a pas été réalisé jusqu'à nos jours. Le synode tchèque reste donc un projet unique. Les assemblées du synode sont biannuelles et chacune est organisée par une dénomination membre. Chaque dénomination y envoie quatre délégués; l'un d'eux est élu membre de la présidence du synode prochain. Le synode discute des thèmes actuels de la vie de l'Église en République tchèque et en Europe tels que l'évangélisation dans la société sécularisée, la diaconie, la relation de l'Église à la propriété, ou encore l'héritage de la Réformation dans la vie de l'Église actuelle. Les décisions du synode ne sont pas normatives aux dénominations membres; ce sont des conseils que les dénominations peuvent appliquer, mais n'y sont pas obligées. Ainsi, le synode offre une possibilité de développer la coopération œcuménique tout en respectant les particularités de chaque dénomination membre. Il est donc un instrument important de la mission des dénominations protestantes tchèques d'être ensemble témoins de l'Évangile du Christ à la société tchèque.

Summary in English

The Czech Leuenberg Synod is an ecumenical assembly whose mission is to facilitate the dialogue and the cooperation among five Czech Protestant denominations who have signed the Leuenberg Agreement (1973) and thus are members of the Community of Protestant Churches in Europe (CPCE). This means that these denominations consider themselves mutually as full members of the Church of Jesus Christ, sharing common understanding of the Gospel and thus forming the fellowship of the preaching and the Lord's Supper. The member denominations are the *Církev bratrská* (Church of the Brethren in the Czech Republic), the *Církev československá husitská* (Czechoslovak Hussite Church), the *Českobratrská církev evangelická* (Church of Czech Brethren), the *Evangelická církev metodistická* (Methodist Church) and the *Slezská církev evangelická augsburského vyznání* (Silesian Church of the Augsburg Confession). The Synod links together denominations of different Protestant traditions, of different types of spirituality and of different church polities.

The Synod was inspired by Pavel Filipi, Czech Protestant theologian (1936-2015) who was focused on a deeper cooperation between these denominations, and was founded in 2000. At that time, a similar Synod was to be formed on the European level, but this has not yet been realised. The Czech Synod remains thus a unique project. The Synod meetings take place every other year and each is organised by one member denomination. Each denomination is represented by four delegates; one of them is elected to the presidency of the next Synod. The Synod deals with current issues of the life of the Church in the Czech Republic and in Europe, such as the evangelisation in the secular society, the diaconia, the relation of the Church to material property, or the heritage of the Reformation in the current life of the Church. The decisions of the Synod are not authoritative for the member denominations, but advice they can but do not have to apply. The Synod offers thus a possibility to develop an ecumenical cooperation while fully respecting the particular character of each member denomination. It is thus an important instrument of the mission of the Czech Protestant denominations to be together the witnesses to the Gospel of Christ to the Czech society.

Příloha č. 1

Statistika denominací leuenberského společenství v ČR

název denominace	zřízení	počet sborů (2020)	členstvo (sčítání lidu 2011)
Církev bratrská	kongregačně-presbyterní	76	10865
Církev československá husitská	synodně-presbyterní s episkopálními prvky	279	39229
Českobratrská církev evangelická	synodně-presbyterní	251	51858
Evangelická církev metodistická	episkopální	15	1949
Slezská církev evangelická augsburského vyznání	synodně-presbyterní	21	8158

Příloha č. 2

Přehled zasedání leuenberského synodu v ČR

Datum a místo	Pořádající	Předseda	Místopředsedové	Téma, dokumenty	Poznámka
17.-18.11.2000, Praha	ČCE	Pavel Filipi (ČCE)	Hana Tonzarová (CČSH), Jan Waclawek (SCEAV)	Statut a jednací řád synodu; Dohoda o zastupování v diaspoře; Prohlášení o sňatecích	zastoupena JB a Slovenský evanjelický zbor a. v. v Praze
8.-9.11.2002, Brno	CČSH	Pavel Filipi	Jana Křížová (ECM), Jan Morávka (SCEAV)	Porozumění mezi ČR a Rakouskem; Církev a Izrael; postavení protestantů v Evropě; misie v Evropě	zastoupena JB
5.-6.11.2004, Plzeň	ECM	Pavel Filipi	Jan Valeš (CB), Lydie Votrubcová (JB)	misie v sekulární společnosti; vztah k islámu; vztah k homosexualitě	zastoupena JB
24.-25.11.2006, Praha	CB	Pavel Filipi	Jana Křížová, Jan Valeš	misie v české společnosti; registrované partnerství	
28.-29.11.2008, Smilovice u Českého Těšína	SCEAV	Jana Křížová	Jan Ciešlar (SCEAV), Daniel Heller (ČCE)	diakonie	
5.-6.11. 2010, Praha	ČCE	Jana Křížová	Jan Ciešlar, Jan Roskovec (ČCE)	výchova k pevným vztahům; příprava příručky <i>Denní čtení</i>	
23.-24.11.2012, Praha	CČSH	Jan Roskovec	Jan Ciešlar, Jana Křížová	Bleibe in der Zeit; bohoslužba	
21.-22.11.2014, Praha	ECM	Jan Roskovec	Jana Křížová, Marek Říčan (SCEAV)	církev a majetek	
25.-26.11.2016, Praha	CB	Hana Tonzarová	Jana Křížová, Petr Raus (CB)	dědictví reformace	
23.-24.11.2018, Písek u Jablunkova (okr. Frýdek-Místek)	SCEAV	Petr Raus	Vladislav Blahut (SCEAV), Jana Křížová	pluralita – společenství církvi – společnost; Protestantische Perspektiven zur religiösen Pluralität	
20.-21.11.2020, Pardubice	ČCE			<i>práce s mládeží</i>	v přípravě